

10019

5 НА ШЛЯХУ ДА ПРАМЫСЛОВАГА ФЕАДАЛІЗМУ

Пакуль на Захадзе паспяхова будуюць постындустрыйную эканоміку, у Беларусі ўлады спрабуюць ісці кітайскім шляхам – развіваць эканоміку індустрыяльнную. Але маштабы Беларусі і Кітая несупастаўныя

6-7

НЕ БУДЗЬЦЕ МАНКУРТАМІ, ГРАМАДЗЯНЕ!

Мой бацька разумее мову толькі месцамі, хача лічыць (і раней лічыў), што я абавязаны яе ведаць, бо нарадзіўся тут. Часам бывае, што мяне ці ўнука пытае, што азначае нейкае слова

8

ПАНАМАГЕЙТ. ДРУГАЯ ЧАСТКА

Міжнародны кансоцыум журналістаў апублікаваў поўную базу дадзеных наконт так званых «панамскіх афшораў». Хто з палітыкаў СНД стаў ахвярай чарговага зліву кампрамату, і як гэта адлюструеца на ключавых трэндах?

10-11

БЕСАРАБІЯ. ГІСТОРЫЯ АДНОЙ АНЕКСІІ

Для каралеўскіх жаўнераў напад Гітлера на СССР стаў помстай за ганьбу, якую яны перанеслі год таму ў Бесарабіі. Адным з чырвонаармейцаў, які супстрэў ворага на памежнай рэчцы Прут, быў мой дзед, беларус, кулямётчык Харытон Мельнікаў

Рэферэндум, які змяніў Беларусь

Рэферэндум 1995 года фактычна змяніў асноўны накірунак развіцця Беларусі

Сяргей ПУЛЬША,
Аксана КОЛБ

Сёння ўжо відавочна, што 14 мая 1995 года стала кропкай адліку спаўзання Беларусі да аўтарытаратузы, ці, як некалі трапна заўважыў журналіст Вадзім Казначэеў, «недадыктатуры».

Збіцё ў красавіку 1995-га людзімі ў масках дэпутатаў у будынку парламента, якія абвясцілі галадоўку ў знак пратэсту супраць незаконнага рэферэндуму, паклала пачатак эпосе брутальных распраў з палітычнымі апанентамі.

Так зацвярджаўся прававы нігілізм выкананій улады, стыль грубага працікання патрэбных ёй рашэнняў. Другі рэферэндум у лістападзе 1996 года канчаткова замацаваў няроўнасць галін улады на карысць выкананій.

Шмат хто сцвярджаў, што курс на эканамічную інтэграцыю з Расіяй фактычна затрымаў нашу краіну на дзясяцігоддзі ва ўчарашнім дні. Замест таго, каб інтэгравацца ў міжнародную эканамічную супольнасць, асобныя дзеячы зараблялі на гешэфтах ад перапрацоўкі нафты, што давала сродкі для забеспечэння палітычнай лаяльнасці чыноўнікаў і падкормкі электарату чарговымі абяцаннямі светлай будучыні.

Шмат хто сцвярджаў, што курс на эканамічную інтэграцыю быў толькі першым крокам Лукашэнкі да Крамля. Аднак пра палітычную інтэграцыю Лукашэнку давялося забыцца, калі

ў 2000 годзе на змену Ельцыну прыйшоў Пуцін. «Братэрская інтэграцыя» ператварылася з мастка ў Кремль у пастку.

Сёння ўлада, хоць і скрэзь зубы, але прызнае хібнасць «аднавектарнасці» ў эканоміцы. Гэтае пытанне больш нашкодзіла Лукашэнку, чым прынесла карысці, бо зараз перабудаваць эканамічную адносіны ў бок «шматвектарнасці» ў яго ну аняк не атрымліваецца.

А вось адмова ад нацыянальных сімвалau на карысць савецкіх фактычна памяняла афіцыйную ідэалогію. На змену беларускаму нацыянальнаму адраджэнню прыйшла ідэя «славянскай інтэграцыі», якая ў выніку прывяла да таго, што прадстаўнікі так званага «рускага свету» пачалі разглядаць Беларусь выключна сваёй тэрыторыяй.

Але цi дасягнула ўлада тых вынікаў, на якія разлічвала?

Пра юрыдычны бок рэферэндуму шмат ужо напісаны: не-канстытуцыйнасць, шматлікія парушэнні, непрызнанасць міжнароднай супольнасцю. І пра тое, што пытанне мовы і дзяржаўных сімвалau наогул не магло выносіцца на пленісці,

бо супярэчыла Канстытуцыі. Але спынімся на наступствах.

Правам на роспуск Вярхоўнага Савета Лукашэнка так і не скарыстаўся. Аднак яно дало яму карт-бланш на далейшыя здзекі з заканадаўчай улады, якія былі працягнутыя рэферэндумам 1996 года.

Курс на эканамічную інтэграцыю з Расіяй фактычна затрымаў нашу краіну на дзясяцігоддзі ва ўчарашнім дні. Замест таго, каб інтэгравацца ў міжнародную эканамічную супольнасць, асобныя дзеячы зараблялі на гешэфтах ад перапрацоўкі нафты, што давала сродкі для забеспечэння палітычнай лаяльнасці чыноўнікаў і падкормкі электарату чарговымі абяцаннямі светлай будучыні.

Шмат хто сцвярджаў, што курс на эканамічную інтэграцыю быў толькі першым крокам Лукашэнкі да Крамля. Аднак пра палітычную інтэграцыю Лукашэнку давялося забыцца, калі

У выніку мы дасюль чуем пра штрафы і збіцё за нашэнне ўсё яшчэ нацыянальных сімвалau нашай краіны.

Што тычыцца беларускай мовы, то, з аднаго боку, рэферэндум прывёў да далейшай русіфікацыі і ганьбавання нацыянальнай гісторыі і культуры. А з другога – дзяржаўная эканамічныя адносіны ў бок змянення статусу беларускай мовы ў грамадстве. Паколькі дзяржава забылася на сваіх грамадзян, яны самі вырашылі звярнуцца да сваіх каранёў.

Беларуская мова, паводле трапнага выразу старшыні ТБМ Алега Трусава, стала «элітарнай», мовай ужо не вясковай, а найбольш паспяховых людзей. Фестываль беларускамоўнай рэкламы ADNAK! (таксама ж грамадская ініцыятыва!) фіксуе ўсё большае выкарыстанне

мовы ў рэкламе. Прычым буйнымі міжнароднымі брэндамі. Усё больш бізнесу пераходзіць на беларускую, і не толькі ў рэкламе, але і ў справаўстве, і ў стасунках з кліентамі. Зараз у краіне дзейнічаюць дзясяткі курсаў па вывучэнні беларускай мовы, на якія не саромеюцца прыходзіць людзі розных узростаў.

Грамадскасць прымусіла ўвесці ў закон аб зваротах грамадзян норму пра тое, каб чыноўнікі адказвалі на запыты на мове звароту. Грамадскасць прымусіла Міністэрства адукацыі зраўняць колькасць гадзін, вылучаных на навучанне беларускай і рускай мовай і літаратуры ў школах. І зараз розныя VIP, так званыя «лідары меркаванняў», ад спартоўцаў да банкіраў, выказываюцца на карысць мовы.

Здаецца, не ўсё так кепска. Толькі вось цi шмату свеце ёсьць краін, дзе родную мову сталыя жыхары вучаць на курсах, якія арганізаваныя грамадскасцю? Дзе народныя паэты выдаюць свае творы за ўласны кошт? Дзе Таварыства беларускай мовы (зайважце, дзяржаўнай мовы Рэспублікі Беларусь) просіць у людзей гроши на аплату арэнды офісу?

Цi заглядаў Лукашэнка так далёка, калі апананта працісці правядзенне рэферэндуму ў 1995-м? Хутчэй за ўсё, не. Усе яго дзеянні былі прадыктаваныя савецкай парадыгмай, якая дамінавала як у яго галаве, так і ў галавах тых, хто яго атачаў. Лукашэнка быў выразнікам савецкасці і ажыццяўляў гэтую савецкасць у жыцці, узорпуночы ўладу і зіншчаючы ўсе іншыя альтэрнатывы.

НАВІНЫ РЭГІЁНАЎ**БАРЫСАЎ. За мітынг прадпрымальнікаў складзеныя пратаколы**

Старшы інспектар Барысаўскага РУУСа Сяргей Якімовіч склаў пратаколы адміністрацыйнага правапарушэння на некалькі ўдзельнікаў мітынгу прадпрымальнікаў, які адбыўся ў Барысаве каля ўваходу на рынак.

Пратаколы складзеныя на чатырох чалавек: на аднаго з лідараў пратэстнага прадпрымальніцкага руху ў Беларусі мінчукам Аляксандра Макаева, гомельскага прадпрымальніка і грамадскага актыўіста Міхася Латышава, кіраўніка Мінскай абласной арганізацыі незарэгістраванай партыі Беларуская хрысціянская дэмакратыя Паўла Пракаповіча і старшыню Барысаўскай арганізацыі Беларускай сацыял-дэмакратычнай партыі (Грамада) Аляксандра Абрамовіча. Апошні з'явіўся арганізаторам несанкцыяновага мітынгу пратэсту прадпрымальнікаў 7 мая ў Барысаве з 15 да 16 гадзін ля галоўнага ўваходу на рынок «КУП Барысаўскі гарадскі стадыён» пад лозунгамі адмены дыскрымінацыйных для індывідуальных прадпрымальнікаў прэзідэнцкіх указаў Аляксандра Лукашэнкі, перш за ёсё ўказа №222.

За арганізацыю і ўдзел у гэтым пратэстнім мерапрыемстве чатыром згаданым асобам Сяргей Якімовіч прыпісаў парушэнне пункта 23.34 КаПР РБ.

spring96.org

ГРОДНА. Працягваецца ціск на сябраў незалежных прафсаюзаў

Супрацоўнікі гродзенскай міліцыі склалі пратакол аб адміністрацыйным правапарушэнні ў дачыненні да Васіля Корабава – прадстаўніка Беларускага прафсаюза работнікаў радыё-электроннай прамысловасці па Гродзенскай вобласці.

Яго адвінавачваюць ва ўдзеле ў несанкцыяновым пікеце: так супрацоўнікі міліцыі акрэслі акцыю актыўістаў прафсаюза ў падтрымку звольненага са Слонімскай камвольнай фабрыкі Міхаіла Сошкі. Акцыя адбылася 31 сакавіка каля прахадной прадпрыемства.

На думку Васіля Корабава, дзеянні міліцыянаў неабгрунтаваныя і носяць антызаконныя характеристары:

– Пратакол падпісаны адным старшим участковым Слонімскага РУУС: без сведак, без нічога. Як, якім чынам ён складаў, мне ўвогуле не зразумела. Такіх документоваў наша міліцыя вырабляе мнóstva. Яны напісаныя пад капірку. Відаць, наша міліцыя займаеца не той справай, якой займаеца павінна: не шукаюць злачынцаў, а займаеца невядома чым.

Справу Васіля Корабава, якога адвінавачваюць ва ўдзеле ў несанкцыяновым мерапрыемстве, разгледзіць суд Ленінскага раёна Гродна. Адпаведныя документы супрацоўнікі міліцыі накіравалі ў судовую ўстанову.

[Радыё «Рацыя»](#)

БРЭСТ. Рамеснікі знялі з продажу георгіеўскія стужкі пасля выкліку міліцыі

Падчас масавых імпрэзаў да Дня Перамогі ў Брэсцкім парку культуры і адпачынку мясцоўня рамеснікі прадавалі па 20 тысяч рублёў георгіеўскія стужкі. Іх знялі з продажу пасля выезду міліцыі.

Рамеснікаў, якія мелі прычэпленыя георгіеўскія стужкі на грудзях і прадавалі іх у гандлёвых намётках, заўважыў у парку незалежны журналіст Але́сь Ляўчук.

«Георгіеўскія стужкі пасля вядомых падзеяў ва Украіне сталі сімвалам расійскай агрэсіі, – пракаментаваў Але́сь Ляўчук «Белсату». – Там ўсё таксама пачыналася з георгіеўскіх стужак і расійскіх сцяжкоў, і я не хачу, каб да нас у Беларусь прыйшоў «руский мир». Я папрасіў гандлярку зняць стужкі з продажу, бо гэта закранае мае пачуцці. Калі яна адмовілася гэта зрабіць, я папрасіў дашь мне книгу скаргай і прапаноў. Яе хаванне ад кліента цягне на штраф ад 10 базавых величынь. Калі мне зноў адмовілі, я выклікаў міліцыю, якая прыехала даволі хутка. Гандляры адразу ж сталі выбачацца за тое, што былі закранутыя мае пачуцці, прыйшло іх кіраўніцтва, і мы прыйшлі да кампрамісу: я не патрабую складання пратаколу, а гандляры здымаваюць стужкі з продажу і са свайго адзення».

Нагадаем, што аранжава-чорную стужку, якую ў Расіі называюць «георгіеўскай», пачалі негалосна пазбягаць у Беларусі праз год пасля таго, як яна фактычна зрабілася сімвалам расійскіх акупантав і прарапаціўскіх сепаратыстаў ва Украіне. Напрыклад, улады Бабруйску рэкамендавалі не выкарыстоўваць георгіеўскія стужкі на аўтапрабегу 9 мая.

[Паводле «Белсат»](#)

Удзельніку крытычнай масы прад'явілі адвінавачванне

Затрыманага ўдзельніка «Крытычнай масы» Дэмітрыя Паліенку перавялі ў СІЗА Жодзіна. Яму прад'явілі адвінавачванне па арт. 364 Крымінальнага кодэкса.

Таксама стала вядома, што будзе рабіцца агляд месца здарэння і адбудзецца датковы допыт у сувязі з заявай Максіміліяна Бойчанкі аб прыцягненне супрацоўнікаў органаў унутраных спраў да адказнасці.

Нагадаем, жорсткае затрыманне веласіпедыстаў-удзельнікаў «Крытычнай масы» адбылося ўвечары 29 красавіка. У выніку грубых дзеянняў АМАПа было затрымана 6 чалавек, якіх моцна зблізі адvezlі РУУС Цэнтральнага раёна. Пазней чацвёрка з затрыманых падпісалі пратаколы аб парушэнні правілаў дарожнага руху і аказанні супраціўлення супрацоўнікам органаў унутраных спраў і ДАІ, а супраць дваіх – Дэмітрыя Паліенкі і Стаса Канавала – распачалі крымінальныя спраўы па арт. 364 Крымінальнага кодэкса «Гвалт або пагроза ўжывання гвалту ў дачыненні да супрацоўніка органаў унутраных спраў», за што пагражае да 6 гадоў зняволення. На сённяшні дзень Стас Канавала выпушчаны з ізалятара часовага ўтрымання пад падпіску абавязковая з'явіцца па выкліку ў Следчы камітэт у рамках крымінальнай спраў.

На кватэрах некаторых затрыманых удзельнікаў былі праведзеныя вобшуки і пачаліся разгляды адміністрацыйных спраў па парушэнні правілаў дарожнага руху ў дачыненні да Аляксея Адамовіча, Дэмітрыя Пахомава і Кірыла Падабеда.

Дадому да Максіміліяна Бойчанкі, які падчас акцыі не быў затрыманы, прыехалі супрацоўнікі ДАІ і ўручылі позму з патрабаваннем з'явіцца ў РУУС Цэнтральнага раёна для ўдзелу ў адміністрацыйным працэсе.

Для даведкі:

Сваю гісторыю рух «Крытычнай масы» бярэ з Сан-Францыска, дзе ў верасні 1992 года адбыўся першы арганізаваны заезд веласіпедыстаў па дарогах горада з мэтай звярнуцца на сябе ўвагу. З таго часу ідэя пашырылася на ўесь свет, і кожную апошнюю пятніцу месяца больш чым у 300 гарадах праводзяцца падобныя акцыі.

У руху няма лідараў і галоўных. Менавіта таму ён стаў такім папулярным ва ўсім свеце, бо не мае дакладнай ідэалогіі і паходзіць хутчэй на адкрыты форум, дзе кожны можа прапанаваць сваю ідэю і ажыццяўіць яе. Удзельнікі «Крытычнай масы» звяртаюць ўвагу кіроўцаў на свае роўныя права з імі ў дарожным руху не праз канфлікт, а праз выключна дабразычлівыя манеры.

Яшчэ ніколі, па сутнасці, мірная акцыя з эколага-сацыяльным падтэкстам не заканчвалася такім жорсткім наступствамі для яе удзельнікаў. І ў той жа момант, калі разглядаецца парушэнні тых жа правіл дарожнага руху хаця б з экалагічнай складаючай з боку кіроўцаў аўтамабілем, то ні адзін з іх не быў прыцягнуты да адказнасці такім гвалтоўным чынам.

«Асабіста мне падаецца, што ўсётыя дзеянні ад супрацоўнікаў міліцыі і ДАІ, а таксама завядзенне крымінальной справы былі звязаныя з самім характарам акцыі, з той сітуацыяй, якая склалася ў Беларусі. І гэта спроба апраўдаць агрэсіўныя паводзіны супрацоўнікаў ДАІ і АМАПу», – каментуе Нааста Лойка, правабаронца з цэнтра «Вясна».

Сёння ўдзельнікі «Крытычнай масы» можна падтрымкаць лістамі, паведамленнямі ў сацыяльных сетках, бо, па словах Наасты Лойка, яны знаходзяцца ў даволі цяжкім маральным становішчы. Дэмітрыю, які знаходзіцца ў зняволенні, актуальная будзе дапамога перадачамі.

«Трэба як мага болей распавядаць пра гэту сітуацыю, у тым ліку выносіць на міжнародны ўзровень па партнёрскіх каналах. Бо часцей менавіта публічныя і міжнародныя механізмы больш спрацоўваюць, чым, напрыклад, юрыдычныя», – рэкамендуе Нааста Лойка.

Дасылаць лісты падтрымкі Дэмітрыю Паліенку можна па адрасе: 222160, Мінская вобл., г. Жодзіна, вул. Савецкая, 22а.

[Паводле СМІ](#)

Увесці мараторый на пакаранне смерцю

Дырэктар Бюро па дэмакратычных інстытутах і правах чалавека (БДІПЧ) АБСЕ Міхаэль Георг Лінк заклікаў Беларусь неадкладна ўвесці мараторый на прывядзенне ў выкананне смяротнай кары ў якасці першага кроку на шляху да яе поўнай адмены.

Удзельнікі канферэнцыі, якая прайшла ў сакавіку ў Мінску і была арганізавана Міністэрствам замежных спраў Беларусі, пастаянным прадстаўніком ААН у Беларусі і пасольствам Вялікабрытаніі.

«Я перакананы, што прывядзенне ў выкананне прысуду ў дачыненні да Сяргея Іванова супярэчыць сусветнай тэндэнцыі да адмены гэтага віду пакарання, з'яўляючыся непрымальним адмаўленнем чалавечай гонасці», – заяўві Лінк.

Раней, нагадаем, з падобнымі заявамі выступілі Еўрапейскі саюз і Савет Еўропы.

Беларусь застаецца адзінай у Еўропе краінай, дзе да гэтага часу ўжываліся смяротнае пакаранне. З моманту набыцця краінай незалежнасці да расстрэлу былі прыгавораны больш за 400 чалавек, Аляксандр Лукашэнка памілаваў з іх ліку толькі аднага асуджанага. Пасля вынясення кожнага смяротнага прысуду Савет Еўропы, Еўрасаюз і правабарончыя арганізацыі традыцыйна заклікаюць беларускія ўлады адмовіцца ад прыменення смяротнага пакарання і абвясціць мараторый на гэтыя віды пакарання.

«Цалкам відавочна, што шляхам адмены смяротнага пакарання большасць дзяржаў – удзельніц АБСЕ прызнала пісці сутнасці жорсткіх, бесчалавечных і зняважлівых характар смяротнага пакарання», – заяўві кіраўнік БДІПЧ АБСЕ.

Ён нагадвае, што гэтае пытанне было ў цэнтры ўвагі

[Паводле БелаПАН](#)

Уздымем сцяг разам з дзецьмі

Фотамарафон пад назвай «Проспект нацыянальнага сцягу» запускае арганізацыя «Малады фронт».

Каб прыняць у ім ўдзел, трэба сфатографаваць з бел-чырвона-белым сцяжком ці стужкай сваіх дзетак або сябе і выкласці на старонцы адмыслова створанай суполкі.

«Фоткайце дзетак, сябе, выкладайце на старонцы акцыі 14 траўня! Кожнаму ўдзельніку акцыі падарунак на выбар: налепкі на машыну ці Бел-чырвона-белы сцяг!» – заклікаюць арганізатары на сваім сайце.

Распачала акцыю дачка лідара «МФ» Змітра Дашкевіча – Мара.

ТЫДНЁВЫ АГЛЯД

Трымаемся. Надоўга?

Сяргей САЛАЎЕУ

Народ адпачыў на працяглых выходных і вярнуўся да працы. І з новымі сіламі ўзяўся за вырашэнне старых проблем. Але ў кагосці выходных як і не было.

Xто добра працуе ў краіне – дык гэта Нацбанк. Праўда, ад яго гэтай працы патрабуецца міжнародныя структуры, але не важна, хто патрабуе, галоўнае – вынік. Вось і зараз фінансавыя рэгулятары абвясціў, што ўкараняе новую метадалогію падліку золатавалютных рэзерваў краіны. Старшыня праўлення Нацбанка Павел Калаур паведаміў, што новая метадалогія МВФ падліку ЗВР лічыць неабходны іх аб'ём не проста ў месяцах імпарту, але ўлічвае і іншыя фактары, у тым ліку кароткатэрміновы доўг.

А таму мінімальны ўзореньне неабходных Беларусі ЗВР – 10 мільярдаў долараў. Як пішуць у інтэрнэце, «пічалька». Таму што па папярэдніх падліках на 1 мая яны ў нас складаюць толькі 4,229 мільярда долараў у эквіваленце.

Першы намеснік старшыні праўлення Нацбанка Тарас Надольны дадаў, што «нарошчваць ЗВР трэба на беспазыковай аснове». І ЗВР у нас растуць трэці месяц запар. Так, у красавіку яны выраслі на 37,1 мільёна долараў. Аднак іх павелічэнню спрыяла атрыманне першага траншу ёўразійскага крэдыта, што зусім не адпавядае паняццю «нарошчванне на беспазыковай аснове».

Падтрыманню золатавалютных рэзерваў спрыяла паступленне сродкаў ад продажу Нацбанкам і Мінфінам аблігацый, намінаваных у замежнай валюце, купля Нацбанкам валюты на таргах Беларускай валюта-фондавай біржы, а таксама паступленні ад збірания экспартных пошлін на нафту і нафтапрадукты. Пры гэтым у красавіку ўрад і Нацбанк пагасілі ў поўным аб'ёме зневінні і ўнутраныя абавязательствы ў замежнай валюце.

Ці здолее краіна выкананаць «звышпратрабаванні» Нацбанка? Тыя чатыры мільярды долараў, што ёсьць зараз, – гэта паўтара месяцы імпарту замест бяспечных трох. У астатнім сітуацыя мала спрыяе аптымізму. У сакавіку 2016 года беларускі экспарт тавараў і паслуг упаў на 15,8% да сакавіка мінулага года.

За квартал зніжэнне экспарту склала 16,7%. Сальда гандлю таварамі і паслугамі сышло ў хай у невялікі, але ў мінус – 8,1 мільёна долараў супраць станоўчага сальда ў памеры 375,7 мільёна долараў у студзені-сакавіку мінулага года. Імпарт тавараў і

фота www.websmi.by

За квартал зніжэнне экспарту склала

**16,7 %,
сальда гандлю таварамі і паслугамі сышло ў мінус**

паслуг у студзені-сакавіку ўпаў на 12,3%.

Як ужо неаднаразова казала ся, ёсьць два способы атрымання грошай. Першы – гэта, паводле ката Матроскіна, «прадаць што-небудзь непатрэбнае». Другі – эканоміць на выдатках. Пакуль што ў нас не атрымліваецца ані першае, ані другое.

Сярод непатрэбнага, якое можна прадаць, нечакана апынуўся гонар беларускай турыстычнай індустріі – санаторый «Беларусь» у Сочы. Як стала вядома на гэтым, краіна пасправавала прадаць апартаменты і гаражныя боксы, якія знаходзяцца ў будынку апарт-гатэля. Прычым першы раз іх выстаўлялі на таргі паўтара месяца таго. Ахвотных набыць апартаменты не знайшлося, таму ў маі пройдзе яшчэ два аўкцыёны.

Будынак, у якім знаходзяцца апартаменты і гаражы, зусім свежы – эксплуатаваць яго пачалі толькі ў красавіку мінулага года. Кошт лічаць у расійскіх рублях, а паколькі з сакавіка расійскі рубель упаў, то і апартаменты, натуральна, падаражэлі. Напрыклад, калі пачатковая цана аднапакаёвых апартаментаў плошчай 59,7 квадратнага метра ў мінулым разе была 6,5 мільёна расійскіх рублёў, то цяпер за іх давядзеца аддаць 7,8 мільёна рублёў, або 118 тысяч долараў.

За таякі гроши ў Мінску можна дзве трохпакаёўкі купіць. Цікава, ці знойдуцца пакупнікі на гэту «элітную нерухомасць»?

Не атрымліваецца нам і ашчаджаць на выдатках. Толькі-толькі мы ўзрадаваліся, што гэтым разам улады вырашылі не марнаваць гроши на вайсковыя парад у Мінску на 9 мая! Аднак

як высветлілася, радаваліся рана. Бо гэты парад рыхтуеца на 3 ліпеня.

Прынамсі, як паведамляецца, у Мінску з сярэдзіны гэтага тыдня «у сувязі з рэпетыцыяй парада войскаў Мінскага гарнізона на аэрадроме Ліпкі магчымыя затрымкі і змены ў працы шэрагу аўтобусных маршрутаў». Як паведамляе «Мінсктранс», з 11 мая па 16 чэрвеня па вуліцах Заснавальнікай, Францыска Скарыны, МКАД, вуліцы Ліпкаўскай будзе перасоўвацца тэхніка механізаванай калоны.

Чаму падрыхтоўка да параду займае два месяцы і колькі грошай будзе спалена ў рухавіках танкаў, не паведамляецца.

Аднак прыз за крэатыўнасць за гэты тыдзень я бы выдаў міліцы. А канкрэтна, РАУС Карэліцкага раёна Гродзенскай вобласці. Гэты РАУС вырашыў у бліжэйшы час адрамантаваць свой ізалятар часовага ўтрымання. Капітальны рамонт і мадэрнізацыя будынка ІЧУ абыдзеца мясцоваму бюджету ў 2,9 мільярда рублёў, альбо сціплія 150 тысяч долараў.

Усё б нічога, але Карэліцкі раён надзейна прапісаўся ў спісе выміраючых рэгіёнаў. У 2012 годзе інтэрнэт-газета «Штодзённік» склала топ-10 самых гіблых раёнаў Беларусі. Карэліцкі раён заняў у гэтым несуцяшальным рэйтингу другое месца. На той момант колькасць жыхароў раёна складала каля 22 390 чалавек. У першым паўгоддзі 2015 года ў раёне жыло 20 783 чалавека. Натуральнае змяншэнне насельніцтва ў парыўненні з аналагічным перыядам 2014 года павялічылася на 12,4%.

Цікава, як пайплывае новы ізалятар на дэмографічную сітуацыю ў рэгіёне? Ці будуць дэбашыры і хуліганы прасіць, каб іх перавялі ў адрамантаваны будынак у Карэлічах? А можа, пасля выпраўлення яны там і застануцца?

Але вось на кім эканоміць не трэба, дык гэта на дзеяцях. І тэлеканал «Беларусь-3» зрабіў ім велізарны падарунак. 17 мая ў чарговым выпуску «Калыханкі» з'явіцца новы лялечны персанаж – янот Цёма.

У Цёмы будзе свая сакрэтная лабараторыя, дзе ён зможа праводзіць даследаванні і прыдумляць нешта новае і цікавае. «Цёма – вялікі выдумшчык і вынаходнік! Ён ані дня не можа пражыць без займальных прыгод і эксперыментуў. Ён вельмі любіць прыхапіц чыю-небудзь рэч і прапаласкаць яе ў вадзе. А што? Нічога ж страшнага, калі ён трошкі выкупает Топін тэлефон або Янінаў чаравічак...» – распавядае выкананаўцы прадзюсар «Беларусь 3» Ларыса Есарція.

Можа, выдумшчык і вынаходнік Цёма падкажа, дзе ўзяць гроши і як выйсці з крызісу? Бо да ўсіх астатніх мы, падаеца, ужо звярталіся.

ФІГУРЫ ТЫДНЯ

Эвалдас Ігнатавічус

Пасол Літвы ў Беларусі выказаў слушную думку, якую нікак не могуць уціміць беларускія ўлады:
кожны павінен займацца сваёю справай.

Эвалдас Ігнатавічус адмовіўся ад запрашэння Міністэрства энергетыкі Беларусі наведаць пляцоўку атамнай станцыі, якая будзе пад Астраўцом, каб асабіста пераканацца ў бяспечным правядзенні работ. «Я адмовіўся ад прапановы, бо, па-моему, гэтым павінны займацца эксперты», – паведаміў Ігнатавічус. Ён падкрэсліў, што ажыццяўленне патрабаванняў па яздернай бяспечнай павінна праводзіцца міжнароднае агенцтва па атамнай энергіі МАГАТЭ.

5 мая Міністэрства замежных спраў Літвы ўручыла амбасадару Беларусі Аляксандру Кааралю ноту з-за «магчымага інцыдэнту на размешчанай у 50 км ад Вільні Астравецкай атамнай электрастанцыі». Мінэнерга признала, што 8 красавіка прыклады бетону аднаго з перакрыццяў бытавых і падсобных памяшканняў «адбылося часткова пашкоджанне канструкцый апалубкі». Гэты выпадак разглядаецца як дэфект пры падрыхтоўчых працах, «наступствы якога былі ліквідаваны».

6 мая пасол Літвы Эвалдас Ігнатавічус быў запрошаны ў Міністэрства замежных спраў Беларусі, дзе літоўскім баку была перададзена афіцыйная інфармацыя аб адсутнасці якіх-небудзь інцыдэнтаў на будаўнічай пляцоўцы за ўесь час вядзення работ на абекце.

Міхайл Ежаль

Услед за сям'ёй былога кыргызскага презідэнта Бакіева ў краіне застаўся эк-міністр абароны Украіны, былы пасол Украіны ў Беларусі.

Па інфармацыі ўкраінскага канала ТСН, Міхайл Ежаль пасяліўся ў Мінску, у мікрараёне Дразды. У Беларусі ён мае від на жыхарства. Ва Украіне супраць Ежаля адкрыта звыш 50 крымінальных спраў.

Нагадаем, што 13 жніўня 2014 года стала вядома, што Генеральная прокуратура Украіны прадвіла падазрэнне Ежалю ў межах крымінальнай вытворчасці па фактах падрыхту абарана-зольнасці арміі. Ежаль быў выкліканы на допыт у Кіев, аднак украінскім уладам паведамілі, што з 10 жніўня 2014 года пасол знаходзіцца на лячэнні ў ваенном шпіталі ў Мінску і таму не можа вярнуцца ва Украіну.

У лютым 2015 года ГПУ адправіла запыт у Генпрокуратуру Беларусі, каб высветліць, дзе знаходзіцца Ежаль і які стан яго здароўя. «Аднак у атрыманні запытанай інфармацыі Генеральная прокуратура Рэспублікі Беларусь адмовіла», – паведаміла тады Генеральная прокуратура Украіны.

11 мая 2015 года презідэнт Украіны Пётр Парашэнка вызваліў Ежаля з пасады пасла ў Беларусі. 14 мая Ежаль адправіў свой апошні пасольскі дзень і таямніча знік.

У сакавіку 2016-га Галоўная ваенная прокуратура склала паведамленне аб падазрэнні Ежалю за неналежнае выкананне службовых абавязкаў падчас узгаднення ў 2011 годзе пераліку ваенна-маёмы ВСУ, якое падлягала адчужэнню (па ч.2 арт.367 Крымінальнага кодэкса Украіны – службовая халатнасць, якая пацягнула цяжкія наступствы). Тады ж, у сакавіку, Ежаль быў авбешчаны ў вышук ва Украіне.

Новы пасол Украіны ў Беларусі дагэтуль не прызначаны. Функцыі кіраўніка місіі выконвае часовы павераны Валер Джыгун.

Меліціна Станюта

Лідар зборнай Беларусі па мастацкай гімнастыцы выйгравала чатыры ўзнагароды на трэцім этапе Гран-пры ў чэшскім Брно.

Упершы дзень спаборніцтва Меліціна Станюта выступіла ў індывідуальным мнагабор'і і заняла другое месца. У індывідуальных спаборніцтвах беларуска гімнастка ўзбрэла чатыры ўздымаўлася на п'едэстал гонару. У практикаваннях з мячом і булавамі Станюта заняла другое месца. Трэцяя яна стала ў практикаванні з абароной.

Перамогу ва ўсіх чатырох відах атрымала расіянка Маргарита Мамун.

Чарговым буйнымі спаборніцтвамі ў беларускім стылі турнір у Ташкенце (13–15 мая), а з 20 па 22 мая этап Кубка свету па мастацкай гімнастыцы прыме Минск.

Парламенцкі рытуал-2016

Антон ПЛАТАЙ

Хутчэй за ўсё, на пачатку чэрвяня пачнецца кампанія па выбарах у Палату прадстаўнікоў. Гэта азначае, што мы зноў пабачым палітычны рытуал пад умоўнай назвай «не самыя важныя выбары». Прычым усе цырымоніі гэтага рытуалу з роўнай дбайнасцю будуть выконваць як улады, так і апазіцыя. Хаця, канешне, новыя зневалітычныя ўмовы крыху змянілі правілы гульні.

Зневалітычныя і ўтонае

Пакуль фармальна ўсё выглядае як дэмантратыўная бюрократычная гульня па правілах. На нарадзе з Лідзія Ярмошынай кіраўнік Беларусі ўхваліў прапанову ЦВК правесці выбары ў парламент 11 верасня. І адразу агучыў: трэба заадно зрабіць выбарчы працэс больш празрыстым у адпаведнасці з рэкамендацыямі АБСЕ па выніках презідэнцкіх выбараў 2015-га. Гэта значыць, што афіцыйны Мінск дэмантруе прыхильнасць да падыходу, які быў выразна вызначаны ў другой палове мінулага года: хай Захад атрымае тое, што жадае, — бо вучыцца ў школе дэмакратыі можна в-е-е-е-льмі доўга. І вераснёвыя выбары пакажуць: беларускія ўлады «добра сумленна вучыцца».

Вертыкаль улады прадэманструе перад міжнароднымі назіральнікамі гатоўнасць да большай адкрытасці і празрыстасці ў арганізацыі выбараў. Апазіцыі дазволіць весці агітацыю, не будуць арыштоўваць Статкевіча з парай соцені вечна нездаволеных актыўістай, а з тэлеэкранаў і старонак афіцыйнай прэсы будзе ліцца ліберальная рыторыка адносна ўсяго, што звязана з выбарчай кампаніяй.

Вось толькі дуля ў кішэні застанецца. Прасцей кажучы, улада захавае тыя механізмы, што дзейнічаюць пры фармаванні выбаркамаў і падліку галасоў. Сапраўды, навошта змяніць тое, што дазваляе забяспечыць кантроль над ходам і вынікамі выбараў? У выніку і еўрапейскія назіральнікі змогуць казаць пра «пазітыўныя змены», і парламент будзе сформаваны такі, якім яго жадаюць бачыць у Адміністрацыі презідэнта. Усе задаволенія.

Але якіх зменаў нам варта чакаць? У самім ЦВК кажуць пра тры кірункі па падвышенні празрыстасці выбараў — фармаванне выбарчых камісій, разгляд выбарчых спрэчак і падлік галасоў. Аднак сам Лукашэнка на нарадзе па пытаннях удасканалення выбарчага заканадаўства даў арганізаторам выбараў

адну з самых галоўных сваіх праблем — нізкую актыўнасць выбарцаў у Мінску і буйных гарадах, іх скільнасць да пратэстнага галасавання і пратэстнага ж ігнаравання выбараў.

І тут уладам гатовыя падыграць апазіцыянеры. Арганічна няздолныя аўяднаніца, яны, з аднаго боку, проста «расцягнуць» пратэстны электтарат. Некалькі кандыдатаў ад апазіцыі на адным участку — лепшы способ забяспечыць перамогу праўладнаму кандыдату, нават без усялякіх падтасовак! Да таго ж з боку найбольш радыкальных лідараў хутка пачнеть гучаць заклікі да байкоту выбараў, і гэта таксама адцягне пратэстны электтарат ад выбарчых урнаў. Пасля гэтага апазіцыі ўжо не варта будзе вінаваці афіцыйную структуру ў маніпуляцыі вынікамі выбараў.

11

**верасня павінны
адбыцца
выбары ў Палату
прадстаўнікоў.
Прынамсі, гэту дату
прапанавала Лідзія
Ярмошына, і яе
у́хваліў Аляксандр
Лукашэнка**

кевіча (і пры гэтым яшчэ адным кандыдатам ад апазіцыі быў Аляксандр Казулін).

Але пакуль новая рада дэмсіл ніяк сябе не выявіла — і наўрад ці паспее гэта зрабіць да 7 чэрвеня, да пачатку выбарчай кампаніі. З мая на пасяджэнні кансультатыўнай нарады дэмакратычныя арганізацыі не змаглі дамовіцца аб фармаванні адзінага спісу сваіх кандыдатаў у дэпутаты. Таму на гэтых выбарах апазіцыя, хутчэй за ўсё, выставіць шэсць «калонай»: правацэнтрыйская кааліцыя, Партыя БНФ, Партыя «Справядлівы свет», «Гавары праўду», БСДП (Грамада), Нацыянальны Кангрэс. Сюды трэба дадаць, магчыма, ліберал-дэмакратаў (ЛДПБ), хаця, канечніе, да апазіцыі гэта структура не належыць нават умоўна. Каго з іх можна разглядаць сур'ёзна?

Пачну з правацэнтрыйстаў, якія ідуць на парламенцкія выбары адзінным спісам АГП, Руху «За Свабоду» і аргкамітэта па стварэнні Партыі БХД. Свой звяз яны стварылі яшчэ ўвесень 2015-га. «Першым тактычным этапам будуть парламенцкія выбары. Па тым,

спытаеце, што менавіта ведаюць пра Рух «За Свабоду» або БХД ваншы суцедзі па пад'ездзе, па дачы, або жыхары, напрыклад, Валожына ці Лагойска. Так што правацэнтрэсцікі брэнд трэба яшчэ раскручваць і раскручваць.

Партыя БНФ — ідэалагічна гэта той жа правы цэнтр, толькі практычна зусім без рэурсаў. Але аўяднouвацца з АГП усё роўна не жадае. Пры гэтым лідар партыі Аляксей Янукевіч у сваіх каментарах адзначае: «Пасля завяршэння выбарчай кампаніі, з улікам досведу падчас выбараў, пытанне аб уваходжанні ў правацэнтрэсцкую кааліцыю будзе абміркоўвацца ў Партыі БНФ зноў».

Беларускі нацыянальны кангрэс — хутчэй прыгожая ідэя, што аўяднала вядомых апазіцыянераў: экс-кандыдату ў прэзідэнты Уладзіміра Някляева і Мікалая Статкевіча, а таксама прафсаюз РЭП, незарэгістраваны рух «Разам» і шэраг вядомых грамадскіх дзеячаў. Сам кангрэс мяркуецца правесці 15 мая. Паглядзім, што ў іх атрымаецца: ці змогуць яны абраць адзінага лідара і ці запрацуць іх актыўісты ў рэгіёнах.

Беларускі дэмакратычны левыя («Справядлівы свет», аргкамітэт Партыі жанчын, сацыял-дэмакраты, аргкамітэт Партыі працаўнікоў, шэраг «зялёных» груп) нават свой альянс вырашылі не ствараць — яны, здаецца, наогул ні на што не разлічаюць, хаця ўдзел у выбарах возьмуць. «У сувязі з тым, што выбараў у Беларусі няма, галасы не лічачы, прызнана немэтазгодным ствараць адзін спіс ад левых сіл на парламенцкія выбары», — тлумачыць сваю пазіцыю Сяргей Калякін.

Кампанія «Гавары праўду» пасля прэзідэнцкіх выбараў застасеца своеасаблівым із-гое, якога астатнія дэмсілы «за свайго» і не признаюць. ГП

зразумець, што ў выбарчай кампаніі прынцыпова нічога змяніць не варта: «Народнае волевыяўленне, па той практыцы, якая склалася, павінна прайсці ў абсалютна дэмакратычнай і спакойнай атмасферы і, самае галоўнае, на найвышэйшым арганізацыйным узроўні, як гэта ў нас заўсёды было».

Тым не менш, нешта новае будзе. У 2016 годзе пераможца выбарчай гонкі на кожным участку будзе вызначацца па прынцыпе простай большасці. (Раней для перамогі кандыдату трэба было набраць больш за 50% галасоў выбарцаў, што прыйшло галасаваць.) Фармальна, гэта прагрэсіўны крок, рэальна — ён толькі на руку дзеючай уладзе. Так яна здымает

Апазіцыя — як заўжды

Беларуская апазіцыя вечна спрабуе аўяднаніца, але гэтыя спробы ўжо 20 гадоў ні да чаго не прыводзяць. Зараз, напярэдадні парламенцкай кампаніі, зноў гучыць размовы пра аўяднанне. Дакладней, гэтым разам — пра каардынацыю выслікаў дэмакратаў. У красавіку было авбешчана ад стварэнні пастаяннай рады дэмакратычных арганізацый, да якой далучылася большасць прыкметных палітычных сіл Беларусі. Гэта хутчэй пляцоўка для кансультаций. Хаця можна прыгадаць, што менавіта такі орган у 2005 годзе зрабіў «амаль адзінным» кандыдатам ад апазіцыі Аляксандра Мілін-

ават не запрасілі для ўдзелу ў радзе дэмсілаў і ў кампанію назірання «Права выбару». Але ў парламенцкіх выбараў Караткевіч & Дзмітрыев ўдзел, вядома, прымуць. З якой эфектыўнасцю — гэта будзе залежаць ад добрачылівасці ўлады, з якой яны намагаюцца наладзіць контакт.

ЛДПБ, як заўсёды, здзымулася пасля прэзідэнцкіх выбараў, і ад пачатку 2016 года ўвесь час скардзіцца на хранічны недахоп грошай. При гэтым партыя актыўна раскручвае новага лідара — Гайдукевіча-малодшага, відавочна з прыцэлам на 2020 год. Ці захоча ЛДПБ зараз «кідацца на амброзуру» парламенцкіх выбараў — пакуль не вядома.

На шляху да прамысловага феадалізму

Дзяніс ЛАЙНІКЕВІЧ

Пакуль на Захадзе
паспяхова будуюць
постындуstryяльную
эканоміку, у Беларусі ўлады
спрабуюць ісці кітайскім
шляхам – развіваць
эканоміку іndustryяльную.
Але маштабы Беларусі
і Кітая несупастайныя. І
спробы адрадзіць савецкую
іndustryяльную мадэль
або скапіяваць кітайскую
– толькі яшчэ больш
адкідваюць Беларусь на
ўскрайну тэхналагічнага і
сацыяльнага прагрэсу.

Аўтамабіль па-беларуску

Нарэшце 6 мая беларусы даведаліся, па якой мадэлі мы збіраемся будаваць будучыню айчыннай прамысловасці. Калі сцісла, то варта забыцца пра такія глупствы, як міжнародны падзел працы, спецыялізацыя вытворчасці і гнуткі падыход. Аўтамабілі мы будзем вырабляць у сябе, са сваіх камплектуючых, прадаваць іх за мяжу за валюту, а хто не будзе купляць – той радыска.

Менавіта такім быў лейтмартыў, які Аляксандр Лукашэнка агучыў, наведваючы 6 мая Мінскі маторны завод (ММЗ). Блukaючы па цэхах прадпрыемства (ён наведаў галоўны зборачны канвеер 4-цыліндровых рухавікоў ды цэх зборкі і выпрабаванняў рухавікоў), презідэнт разважаў аб далалядах развіцця эканомікі Беларусі з апорай на машинабудаванне. «2016 год – гэта год праверкі на трываласць усіх прадпрыемстваў краіны, асабліва такіх гігантаў, да якіх адносіцца і Мінскі маторны завод, – адзначыў Лукашэнка. – У гэтым пераліку таксама МАЗ, БЕЛАЗ, МТЗ, «Гомельмаш» і іншыя прадпрыемства, якія мы не можам страціць, бо гэта брэнд нашай краіны».

Пры гэтым, паводле меркавання кіраўніка Беларусі, для выпуску канкурэнтаздольнай прадукцыі патрэбна «захаванне цвёрдай дысцыпліны» і «дыктатура тэхналогіі». Выходзячы на новыя рынкі з новай якасцю і новым прадуктам, Беларусь зможа «выбрацца з крызіснай сітуацыі, у якую нас апусцілі», звязіў кіраўнік дзяржавы.

Да гэтага моманту яшчэ можна было трываць. Але далей пайшлі адкрыцці, ад якіх усялякі разумны эканаміст можа толькі заплакаць.

Лукашэнка распавёў, што неўзабаве на спецыяльнай нарадзе будуць разглядацца пытанні аўтамабілебудаван-

ня. Мэта – так рэфармаваць вытворчасць, каб атрымаць канкурэнтаздольны прадукт у выглядзе аўтамабіля, трактара і гэтак далей. Маўляў, зараз ідзе распрацоўка праграмы развіцця аўтамабілебудавання. «Вы выдатна разумееце, што мы, вырабляючы ў Беларусі з кітайскімі сябрамі гэты аўтамабіль («Geely»), урываемся ў «святая святых» першым чынам Расіі. Мы будзем яго прадаваць па ўсім свеце, у тым ліку ў Расіі і Казахстане, – адзначыў кіраўнік Беларусі. – Справа нашага гонару гэты аўтамабіль вырабіць менавіта ў такіх аб'ёмах і ў тыя тэрміны, якія мы плануем». І апафеоз: «У найбліжэйшыя год-два мы будзем мець поўны камплект вытворчасці ўласных аўтамабіляў».

Камплектуючыя ёсць, сэнсу няма

У Беларусі ўлады вырашылі пайсці шляхам, процілеглым таму, якім ідзе прамысловасць ва ўсім свеце. Нам прапаноўваюць зрабіць «цалкам свой» аўтамабіль і прадаваць яго за мяжой «па ўсім свеце», найперш у Расіі. Праўда, у самой Расіі за-

раз адзін за адным спыняюцца заводы, што былі адчыненыя ў ранейшыя гады сусветнымі аўтамабільнымі гігантамі. У крэыс расіяне перасталі купляць машины. У 2015 годзе з Расіі высоў амерыканскі гігант «General Motors», зачыніў свае зборачныя вытворчасці «Toyota», «Huundai», «Kia». Сёння на мяжы закрыцца ў Расіі шэсць аўтазаводаў з дванаццаці, то бок 30%. Папросту няма попыту.

Больш за тое, аўтамабільныя заводы зачыніяюцца нават у Кітаі – рынак перанасычаны больш якаснымі аўтамабілями з ЕС, ЗША, Японіі і Паўднёвой Карэі. Каму ў такіх умовах патрэбен той жа беларускі «Geely»? Які насамреч – састарэлая японская распрацоўка, увасобленая ў Кітаі, але зараз – з уласнымі беларускімі камплектуючымі, зробленымі на яшчэ савецкай тэхналагічнай базе. Гэткі Франкенштайн на чатырох колах.

Імкненне сканцэнтраваць усе этапы вытворчасці ў сваёй краіне, пад уласным кантролем, – гэта прамысловы феадалізм. Сучасная вытворчасць аўтамабіляў, як і любой іншай складанай тэхнікі, – гэта велізарны

міжнародны канвеер, кааперація паміж сотнямі вытворцаў з розных краін. Нікому ў галаву не прыйдзіць сканцэнтраваць вытворчасць усіх дэталяў і кампанентаў у адной краіне.

Ведаеце, у якой дзяржаве Еўропы сёння вырабляеца больш за ўсё аўтамабіляў на душу насельніцтва? У Славакіі. Дзякуючы падатковаму рэжыму і разумнай палітыцы яе ўлады здолелі прыцягнуць да сабе ў якасці інвестараў цэлы шэраг сусветных аўтавытворцаў – і яны пабудавалі там свае заводы. Але гэта зборачныя прадпрыемствы, камплектуючыя для якіх паставляюцца з самых розных краін свету. І славакі зусім не імкнуцца наладжваць у сябе іх вытворчасць.

Гэта Кітай, які мае велізарную тэрыторыю і двухмільярднае насельніцтва, можа вырабляць у сябе ўсё камплектуючыя для аўтамабіляў. Таму што нават калі ў Паднябесной пачнуць вырабляцца ўсё машины свету, гэта складзе толькі 5% мясцовых эканомікі. А Беларусь, калі наладзіць у сябе поўны цыкл вытворчасці аўтамабіляў пры існующих тэхналогіях, апыненца тэхналагічна адсталай краінай, па ўласнай волі ізаляванай ад свету. Мы застанемся нават не ва ўчорашнім дні, а ў першай палове ХХ стагоддзя.

Жаданне кіраўніка дзяржавы вырабляць уласныя легкавушки можна зразумець – гонар за імідж «зборачнага цэха СССР» жывы дагэтуль. Але імкненне наладзіць у сябе яшчэ і поўную вытворчасць камплектуючых – гэта неверагодная эканамічная неабачлівасць. Зрабіць гэта на годным узроўні можна, толькі закупіўшы за мяжой усе патрэбныя вытворчыя лініі і навучыўшы ўласных высокакваліфікованых працоўных. Але гэта запатрабуе выдаткаў, якія перавышаюць усьесь дзяржбюджэт Беларусі. Значыць, зноў будзе «апора на ўласныя сілы»

Даведка

У 2014 годзе машинабудаванічай галіне знаходзілася ў стане рэцэсіі: было выраблена прадукцыя машинабудавання на суму \$9,44 мільярда, што на 25,6% менш у параўнанні з узроўнем 2013-га. У гэтым жа годзе доля машинабудавання ў агульным абёме прамысловай вытворчасці Беларусі склала 14,4% (мінус 4,3% адносна 2013 года).

Калі 44% прадукцыі машинабудавання вырабляеца ў Мінску, у якім размешчаны асноўныя прадпрыемствы гэтай галіны: МТЗ, ММЗ, МАЗ, МЗКТ і іншыя.

Паводле афіцыйных даценых, у 2014 годзе было экспартавана прадукцыя машинабудавання на суму \$4,8 мільярда. У параўнанні з 2013 годам абёму экспарту паменшыўся на 19%. 87% абёму экспарту приходзіцца на краіны СНД (экспарт асноўнай прадукцыі беларускага машинабудавання ў РФ складаў ад 50% да 80%); 41% абёму імпарту приходзіцца на краіны паза СНД. Імпарт у асноўным быў сканцэнтраваны на той прадукцыі, якая не вырабляецца на тэрыторыі Беларусі (легкавыя аўтамабілі).

У 2014 годзе ёмістасць рынка прадукцыі машинабудавання (без уліку легкавых аўтамабіляў) склала 60,2 тысячи адзінак. У параўнанні з 2013 годам ёмістасць унутранага рынку знізілася на 7,1%. Спажывцы на ўнутраным рынке прадстаўлены наступнымі групамі: насельніцтва (легкавыя аўтамабілі), прадпрыемствы з транспартнымі цэхамі, спецыялізаваныя транспортныя арганізацыі і сельскагаспадарчыя комплексы.

Галіна машинабудавання ў Беларусі характарызуецца высокай ступенню кансалідацыі. На долю пяці найбуйнейшых прадпрыемств галіны приходзіцца 22% у агульным абёме вытворчасці, а на долю дзесяці буйнейшых кампаній приходзіцца 26%.

– рэалізацыя прынцыпу чучхе ў Еўропе ў XXI стагоддзі. Ці атрымаецца? Успомніце, як прайшла «мадэрнізацыя» прадпрыемстваў дрэваапрацоўкі, цементавых заводаў. Высновы зрабіце самі.

Год таму я неяк зайшоў у мінскі ГУМ, дзе ўбачыў два ВК-тэлевізара. Цалкам адолькавыя па дызайне, па тэхнічных характеристыках. Толькі першы каштаваў 10.500.000 рублёў, а другі – 11.500.000. Першы – «Panasonic» чэшскай зборкі, другі – беларускі «Гарызонт». Вы б які з іх купілі?

Вынік – у кастрычніку 2015-га вытворчасць тэлевізараў у Беларусі наогул спынілася. З-за свайго сабекошту яны не змаглі канкураваць нават з традыцыйна дарагімі ўсходнімі.

Ў | Гэта я – беларускамоўны

Таццяна ШАПУЦЬКА

Мы працягваем знаёміць нашых чытачоў з асабістымі гісторыямі «беларускамоўнасці» ўдзельнікаў перапісу беларускамоўнага насельніцтва, ініцыянага курсамі беларускай мовы «Мованаанова». Нагадаем, у перапісе ўдзельнічалі калі дзвюх тысяч чалавек, аповеды якіх разбураюць міф пра тое, што беларуская мова існуе толькі ў сферах культуры, палітыкі ці адукацыі. Знаёміцеся з беларускамоўнымі экспкурсаводамі, тэолагамі ды грузаперавозчыкамі.

Павел Дзюсекаў, экспкурсавод, Мінск

Беларуская мова ўвайшла ў маё жыццё з урокамі гісторыі ў школе – у 2003 годзе да нас завітаў выкладаць знакаміты гісторык і краязнаўца Іван Сачукевіч. А потым у 10-м класе было прынята валаюое рашиэнне (проста аднойчы вырашыў па дарозе ў школу) пераходзіць на беларускую мову, на што мне спатрэбілася паўгоды. Гэта не было складана, трэба было толькі практикавацца і запамінаць новыя слова. Ну і куды ж без «добрачыліцай», якія, гаворачы па-руску, не лянуоцца выпраўляць усе твае памылкі! Свякі і сябры рэагавалі стры-

мана і здзіўлены, але мова – гэта асабісты выбар, тут уплыву ка-госьці дапускаць не варта.

Цяпер карыстаюся мовай амаль увесь час: дома, на працы, з сябрамі, экспурсіі свае ў межах праекту «Вандроўкі ў мінулае» раблю таксама толькі па-беларуску. Руская мова застаецца для сяброў з Расіі і турыстаў адтуль жа, а таксама для крам, маршрутак і афіцыйных устаноў. Напэўна, у ідэале трэба размаўляць па-беларуску і там, але я не вельмі люблю здзіўленыя вочы.

Пішу тарашкевіцай – неяк палюбілася яна мне з часоў «Нашай Нівы» пачатку 2000-х. У працы нават плюс – суполкі ў сацсетках выглядаюць стылістично старэйшымі, дыў весела чытаць каментатарап, якія кажуць, што я пішу з памылкамі.

Да мене на экспурсіі завітае шмат замежнікаў – украінцы, расіяне, бывші нават іранец. Нашы суседзі мову разумеюць досыць добра, пераўпітываюць толькі асобыя слова. Дарэчы, самія «ўлюбёныя» незразумелыя слова для саміх беларусаў – кляштар, бэз і падмурак.

ГЭТА Я
БЕЛАРУСКАМОЎНЫ
ЭКСКУРСАВОД ПАВЕЛ
ДЗЮСЕКАЎ ЗЬ МЕНСКУ

ВУЧЫЦЕ БЕЛАРУСКУЮ
МОВУ БІСПЛАТНА НА
MOVANANOVA.BY

Ганна Залатар, тэолаг,
Крыжоўка

За зацікаўленасць беларускай мовай я ўдзячная, у першую чаргу, свайму тату, у вялізной бібліятэцы якога сталаі шматлікія кнігі беларускіх пісьменнікаў. Аднак яны малгі б так і стаяць, нікім не прачытаныя, калі б не «Малады фронт», пра які я ў свае 14 гадоў даведалася са старонак «Нашай Нівы» і «Народнай Волі», што чытаў тата. Менавіта пасля далучэння ў 2007 годзе да гэтай моладзевай арганізацыі я пачала сведома размаўляць па-беларуску,

**ГЭТА Я
БЕЛАРУСКАМОЎНЫ
ТЭОЛАГ ГАННА З
КРЫЖОЎКІ**

ВУЧЫЦЕ БЕЛАРУСКУЮ
МОВУ БІСПЛАТНА НА
MOVANANOVA.BY

**Ты з'яўляешся
тварам сваёй
краіны, і трэба
адказна ставіцца да
гэтага. Карыстанне
нацыянальнай
мовай — знак павагі
да Радзімы. Быць
грамадзянінам —
гэта яшчэ і абавязкі**

цікавіцца беларускай літаратурай і гісторыяй, слушаць музыку на беларускай мове.

Нават думала паступаць на беларускую філалогію... Але ў выніку паступіла на тэалогію. Нягледзячы на тое, што мой пераход ад захаплення беларусістykай да зацікаўленасці тэалогіяй быў, мажліва, не вельмі гарманічны, я здолела знайсці ў беларускай культуре каштоўны матэрый для асэнсавання жыцця, што з'яўляецца адной з мэтаў тэалогіі, а таксама іўдаікі, якой я зараз займаюся. Я лічу, што гэта вялікая находка,

якая робіць маю «беларускамоўнасць» яшчэ больш каштоўнай для мяне. Мая беларускамоўнасць – гэта і мая індывідуальнасць, і пачуццё ўдзельніцтва ў міністэрстве народнай адукацыі, і пачуццё салідарнасці, гэта нонканфармізм, а таксама незлічоныя магчымасці самарэалізацыі.

Цяпер я навучаюся ў магістратуры ў Германіі. Напэўна, адным з самых шчаслівых для мяне момантаў быў дзень, калі я пасля доўгага часу адсутніці беларускамоўнага наваколля сустэрліася са сваёй сяброўкай з Беларусі. І ў нямецкім горадзе Гейдельбергі для мяне загучала беларуская мова.

**Юрась Лабашоў,
грузаперавозчык, Мінск**

Для мяне пераход да беларускай мовы быў дастатковая дойгім працэсам. Успрыняць мову я альтэрнатыву і пісіхагічна прыняць яе з саю не так проста, калі ты вырас у цалкам рускамоўным асяроддзі савецкіх людзей, а сапраўднае жыццё беларускай мове.

Значную ролю адыграла цяперашняя праца, дзякуючы якой я пабываў за апошнія 7 гадоў ва ўсіх раёнах Беларусі. Мне адкрылася Радзіма – дзякую Богу, што я змог прыняць яе і па-сапрэднаму палюбіць. І толькі пасля гэтага адчуў сябе дома, хаця дагэтуль быў пазбаўлены такога адчування. Падумаць толькі – столькі гадоў у гасцях!..

Вырашальную ролю сыграві агульначалавечыя каштоўнасці,

Аляксандр Грудзіна: «Мяне моцна

Сяргей ЧЫГРЫН

Краязнаўца Аляксандра Грудзіна – адзін з тых, на кім трymаеца «малая гісторыя» Беларусі. Але менавіта з «малой гісторыі» пачынаеца гісторыя вялікай, гісторыя ўсёй краіны.

Сам спадар Аляксандра родам са Шклова. У 1977 годзе скончыў Беларускую сельскагаспадарчую акадэмію. Працаў у Шклousкай райаграпрамтэхніцы, а з 1991 па 2013 годы быў выкладчыкам Шклouskага дзяржаўнага прафесійнага ліцэя №12. Шмат гадоў педагогічнай працу Аляксандра Грудзіна сумяшчаў з краязнаўствам. Напісаў і выдаў дзве кнігі, апублікаваў сотні артыкулаў у раёнай, абласной і рэспубліканскай прэсе, калек-

тыўных зборніках і краязнаўчых альманахах. Быў удзельнікам міжнародных і рэгіянальных навукова-практичных і краязнаўчых канферэнцый, дэлегатам Першага з'езду беларусаў свету, сябра ТБМ.

І працягвае займацца краязнаўствам, бо на гэтай ніве працы вельмі шмат.

— Спадар Аляксандар, з чаго пачалася ў вас пільная ўвага да родных мясцін?

— Ад сярэдняй школы. Да-кладней, ад суседняга са школай будынка быў гарадской ратушы, які меў мясцовую назоўну «каланчу». Кожны дзень на школьнім двары погляд міжволі сустракаўся з гэтым старожытным, паўразбуранным збудаваннем. Высокая вежа, унутраныя пакоі са скляпеннямі і цагляная муроўка падзямеляў заўсёды вабілі і прыцягвалі. Будынак, у асноўным, з'яўляўся безгаспарчым, таму была магчымасць вольна наведаць яго і па-свойму вывучаць. У дзіцячай свядомасці мройлісі неверагодныя падзеі, якія нібыту тут павінны быў адбывацца ў мінулым. Сярод бітай цэглы і смецця вельмі хацелася «нешта» знайсці і даведацца пра якую-небудзь цікавую падзею.

Потым была вучоба ў сельскагаспадарчай акадэміі. На-

той час (1972–1977 гады) у акадэміі вучыліся студэнты з розных куткоў Беларусі, іншых рэспублік СССР, шмат студэнтаў з замежных краін...

Безумоўна, сярод студэнтаў неаднойчы ўзнікал самыя разнастайныя спрэчкі, дыспуты або праста пачыналася гаворка, дзе заўсёды можна было пачуць: «А вось у нашым горадзе...» або «У нашым раёне...». І потым суразмоўца паведамляў нешта цікавае з гісторыі сваіх родных мясцін. Каб падтрымліваць размову, трэба было добра ведаць ёсць, што тычылася твайго мястэчка. Іншы раз нават дводзілася ісці ў бібліятэку і шукаць звесткі пра родны Шклой.

Мой старэйшы брат Уладзімір жыў у Мінску. Калі я наведваў яго, ён заўсёды арганізоўваў паход-экспурсію па сталіцы. Ягоная цікавасць да ўсіго, імкненне да пазнання на-ваколія таксама зрабілі ўпłyў на будучае маё захапленне.

Пасля заканчэння акадэміі пачалася мая праца ў Шкл-

ве. Шклousкай раённай газета «Ударны фронт» заўсёды друкавала інфармацыю па гісторыі Шклousкіх. Асабліва цікавыя рэчы пісалі ўжо сталія мясцовыя краязнаўцы – Лявон Анціпенка, Міхаіл Ільюшэнка, Іван Кулікаў, Іван Маісеў. Я бліжэй пазнаёміўся з імі, праз гэтыя знаёміцтвы назаўсёды захапіўся краязнаўствам і міжволі стаў даследчыкам Шклousкіх. З цягам часу з'явілася жаданне і самому паспрабаваць сябе ў якасці аўтара. 16 лютага 1980 года ў раённай газете з'явіўся мой першы краязнаўчы артыкул.

Эта працягваеца да сёння. У саю чаргу, праз краязнаўства я па-іншаму стаў успрынаць гісторыю, культуру, веравызнанні беларускага народа. Гэта таксама дапамагло мне ўсёй душой палюбіць і родную мову.

— Раскажыце крэху пра асацыяцыю краязнаўцаў малых мястэчак Магілёўшчыны. Што гэта за асацыяцыя? Што яна зрабіла?

по-белорусски». манкуртамі, грамадзяне!

закладзеныя пры выхаванні бабуляй, а таксама аналітычны склад разуму і вялікая цікавасць да гісторыі і філасофіі, жаданне зразумець жыццё. Каталізаторам вывучэння мовы і пачатку карыстання ёй стала нараджэнне сына і адчуванне адказнасці за тое, якім ён вырасце. Я хачу, каб ён бачыў лепшыя прыклады, чым бачыў я.

Кола ўжывання мовы пашыралася паступова: пачаў з разважанні ўсіх з самім сабой цягам доўгіх камандзіровак за стырном, потым сямейнае кола, затым незнамцы і сябры. Памятаю, як было цяжка напачатку, бо думаць па-беларуску яшчэ не можаш, у галаве сядзіць нябачны перакладчык, які пастаянна працуе. Часам парваліла з вушэй!

На жаль, па аб'ектыўных прычынах перайсці на мову цалкам пакуль не атрымалася. У сям'і, з сябрамі і з новымі людзьмі — толькі па-беларуску. Выключэнне складаюць тыя, хто не мясцовы і не здолеў альбо не пажадаў вывучаць беларускую, але стасункі з якімі мець даводзіцца.

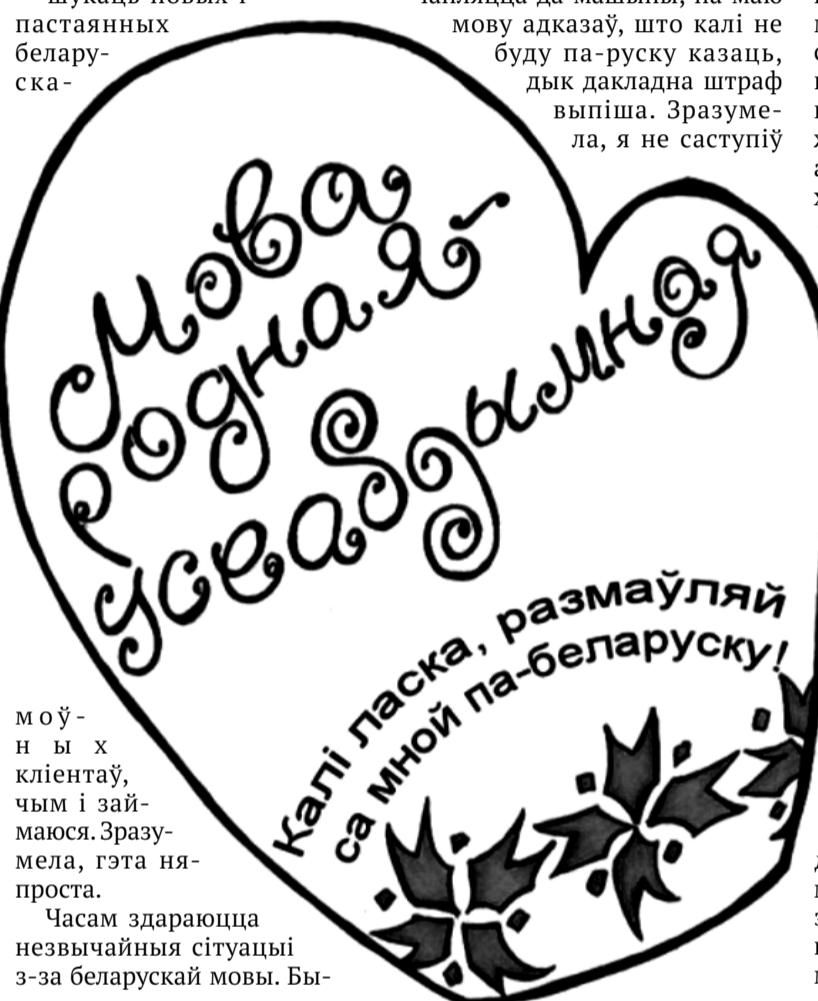
тут пазіцыя — не абвастраць, не заганяць чалавека ў кут. Дзе пытанне рубам, там можа і негатыў пачацца. Я не жадаю быць прыстасаванцам, але ж і патрыёты-жабракі нікому не патрэбныя. Як яны могуць быць карысныя грамадству, калі самім няма чаго есці? Таму атрымліваецца ўнутраны канфлікт паміж жаданнямі і неабходнасцямі, што даволі цяжка пераношу маральна. Выйсце — шукаць новых і пастаянных беларуска-

вае, кажаш: «Вітаю!» Перапытваюць: «Какой Виталик?» З большага людзі пазітыўна ставяцца да мовы, і даішнікі — не выключэнне. Аднак жа на мінульм тыдні першы раз сустрэў адмоўнае стаўленне. Дзень, шаша М1, Івацэвіцкі раён. Раптам мяне даганяе і спыняе «з мігалкамі» патрульны аўтамабіль: сумесная акцыя ДАІ і АБЭП. Але ў мяне ўвесе тавар па документах. Даішнік пачаў чапляцца да машины, на маю мову адказаў, што калі не буду па-руську казаць, дык дакладна штраф выпіша. Зразумела, я не саступіў

прынцыпова, бо ён жа добра мяне разумеў, нічога не перапытваў. Магчыма, сказаў так для цікавасці, каб праверыць на трываласць. Потым, пакуль я з адным абэпаўцам займаўся зверкай документаў, ён другому незадаволена паказаў на бел-чырвона-белую налепку на машине. Урэшце адпусцілі, хоць было бачна, што далося ім гэта цяжка.

Вельмі паўплывала на адносіны да мовы вандроўка ў Кіеву на мінульм годзе. Людзі з цікавасцю размаўлялі, часам здагдвалися, адкуль ты прыехаў, рабілі камплементы, што вельмі прыгожая мова. Бывала, перапытвалі, але ж, як я заўважыў, толькі тыя, хто сам размаўляў па-руську. Мы ездзілі разам з сябродукай. Я з усімі гутарыў па-беларуску, яна са мной па-беларуску, а з мясцовымі, нібыта для хутчэйшага паразумення, па-руську. У апошні дзень маё чаканне было ўзнагароджана, калі яна спытала прадавачку, які праіцы, а тая адказала, што не ведае. Аб'ект, як хутка высветлілася, знаходзіўся на рагу...

Выснова простая: ты з'яўляешся тварам сваёй краіны, і трэба адказна ставіцца да гэтага, як да працы. Карыстанне нацыянальнай мовай — знак павагі да Радзімы, а часам і да прымаючай краіны. Быць грамадзянінам — гэта не толькі права, але яшчэ і абавязкі. Напрыклад, добра ведаць дзве дзяржаўныя мовы, а не адну, адказваючы на зварот на другой: «Не понимаю по-белорускі!». Не будзьце манкуртамі, грамадзяне!

засмучае сучасны стан краязнаўства»

— У пачатку 1990-х гадоў абудзілася цікавасць да гісторыі. У Магілёве пры краязнаўчым музеі пачало актыўна працаўца абласное краязнаўчае таварыства, праходзілі канферэнцыі, друкаваліся гісторыка-краязнаўчыя зборнікі «Магілёўшчына» і «Магілёўская даўніна». Безумоўна, галоўнымі натхнільнікамі і завадатарамі гэтых мерапрыемстваў былі навукоўцы магілёўскіх ВНУ, супрацоўнікі магілёўскіх музеяў. Я вельмі ўдзячны гэтым людзям. Асабліва тагачаснаму намесніку дырэктара Магілёўскага абласнога краязнаўчага музея Сяргею Бяспанскаму, навукоўцам Аляксандру Агееву, Ігару Пушкіну, Вячаславу Капыцину. Краязнаўцы-аматары засыёды адчувалі ад іх неабходную падтрымку і атрымлівалі дапамогу ў даследчыцкай працы.

Натуральна, на мерапрыемствах у Магілёве дамінавалі навукоўцы з ВНУ. І ў пачатку 2000-х гадоў сярод краязнаўцаў, якія праражывалі ў райцэнтрах і

на вёсцы, з'явілася ідэя своеасаблівага аўяднання. Прычын было некалькі, але ў першую чаргу жаданне пазнаёміцца з індывідуальнымі здабыткамі і напраоўкамі менавіта калег-аматаў, і непасрэдна на мясцовасці, якая даследуецца. Аднойчы журналіст і краязнаўца Міхась Карпечанка з Бялынічай запрасіў мяне наведаць яго мястечка, дзе і была

Чыноўніка ад адукацыі цікавяць толькі нейкія лічбы. А ці магчыма падлічыць тое, што адбылося ў свядомасці маладога чалавека, які нешта зрабіў для захавання спадчыны або праста наведаў музей?

агучана ідэя стварэння грамадской ініцыятывы «Асацыяцыя краязнаўцаў малых мястечак Магілёўшчыны». Прапанава атрымала агульную падтрымку.

— З чаго вы пачалі працу?

— З канферэнций. Першая краязнаўчая канферэнцыя адбылася 25–26 сакавіка 2005

года ў мястечку Краснаполле. Другія краязнаўчыя чытанні адбыліся ў Клімавічах (2006 год), потым былі Шклові (2008 год) і Бялынічы (2009 год). Найбольш актыўнымі арганізатарамі і ўдзельнікамі сустрэч і канферэнцый, безумоўна, былі той самы Міхась Карпечанка, а таксама настаўнік з вёскі Мілаславічы Клімавіцкага раёна Міхась Дуктаў.

Менавіта дзякуючы ініцыятыўе, у тым ліку і да краязнаўчых. Уся арганізацыйная праца па падрыхтоўцы і правядзенні мерапрыемстваў, выданні зборнікаў і матэрыялаў праводзілася выключна намаганнямі саміх краязнаўцаў. Аддзяржавы патрабаваўся толькі дазвол і памяшканне. Такога дазволу ў Асіповічах мы ўжо не атрымалі. Асіповіцкія чыноўнікі практична знішчылі нашу асацыяцыю: вельмі цікавая і неабходная ініцыятыва паступова спыніла сваю дзейнасць. Асабіста для мяне гэта вельмі сумна. Дый не толькі для мяне, а для ўсіх краязнаўцаў Магілёўшчыны.

— Гэта найперш і хвалюе краязнаўцаў той жа Магілёўшчыны?

— Мяне моцна засмучае сучасны стан краязнаўства. Доўгі час я ўзначальваў працу школы-музея, і адносіны дзяржавы да гэтай працы лічу нездавальнічымі. У першую чаргу, гэта датычыць ацэнкі дзейнасці працы настаўніка-краязнаўцы.

— Мяне моцна засмучае сучасны стан краязнаўства. Доўгі час я ўзначальваў працу школы-музея, і адносіны дзяржавы да гэтай працы лічу нездавальнічымі. У першую чаргу, гэта датычыць ацэнкі дзейнасці працы настаўніка-краязнаўцы.

Чыноўніка ад адукацыі цікавяць толькі нейкія лічбы. А ці магчыма падлічыць тое, што адбылося ў свядомасці маладога чалавека, які нешта зрабіў для захавання спадчыны або праста наведаў музей?

— **Раскажыце трохі пра юлаштэрніцтва краязнаўчай выданні. І што яшчэ будзе?**

— Вынікам маёй шматгадовай краязнаўчы-даследчыцкай працы з'явілася кнігі «І родныя сэрцу мясціны...» (некалькі нарысаў па гісторыі горада Шклова), якая пабачыла свет у 2007 годзе, а таксама выданне «Мой радавод, мая сям'я», якое выйшла ў 2011-м. Гэтыя выданні былі надрукаваны дзякуючы падтрымцы маіх сяброду Рыгору Кастусёву і Пятру Мігурскага. Цяпер працу над гісторыяй каталіцкага веравызнання на Шкловішчыне і над тэмай «Ахвяры беспадстайных рэпрэсій на тэрыторыі Шкловіскага раёна». Вынікі даследаванняў ў цягам часу, магчыма, збяруцца ў кнігу.

МІЖНАРОДНЫЯ НАВІНЫ

ІРАН. З Каспія ў Персідскі заліў праз канал

Расійскія СМИ сцвярджаюць, што ў Іране пачалася падрыхтоўка да будаўніцтва судаходнага канала Каспій – Персідскі заліў. Праект мае стратэгічнае значэнне, паколькі стварае выхад для Расіі і Азербайджана ў басейн Індыйскага акіяна. Як следства, турецкая Басфор і Дарданелы аказваюцца для гэтай мэты часткова не патрэбнымі. Цяжка сказаць, на сколькі такая інфармацыя праўдзівая: хаця б таму, што трэба будзе пракапаць каля 750 кіламетраў, ды яшчэ і знайсці каля 10 мільярдаў долараў інвестыцый. У любым выпадку, гэта не першыя чуткі пра такі канал. Як мінімум тройчы на працягу мінула стагоддзя Расія і Іран абмяркоўвалі падобны праект, у тым ліку падчас славутага саміту антыгітлерскай кааліцыі ў Тэгеране ў 1943-м. Найбольш прасунуліся бакі ў 1904 годзе, калі была нават створаная адпаведная ўрадавая расійска-іранская камісія. Аднак з-за спрэчак пра статус канала тады так і не дамовіліся (Пецярбург настойваў на прынцыпе экстэртарыяльнасці па аналогіі з Суэцкім і Панамскім каналамі, якія належалі ў той перыяд, адпаведна, Вялікабрытаніі і ЗША). Застаецца паглядзець, што будзе цяпер.

Паводле расійскай прэсы

ГЕРМАНІЯ. Суд баварскіх піянераў

У Баварыі пачаўся незвычайны судовы працэс. На лаве падсудных – 32-гадовы лідар баварскай секцыі арганізацыі «Свабодная німецкая моладзь» (FDJ), якая паўстала ў Германскай Дэмакратычнай Рэспубліцы (ГДР) і, па сутнасці, была аналагам савецкай піянерскай арганізацыі. Як ні дзіўна, пасля падзення Берлінскай сцяны FDJ захавалася і, як бачым, нават стварыла суполкі ў землях, якія не ўваходзілі ў ГДР. Аднак праца ў Баварыі для піянераў аказалася праблематычнай. Мясцовыя юрысты знайшли ў архівах пастанову Канстытуцыйнага суда ФРГ ад 1951 года, які забараніў мясцовы філіял FDJ у межах заходаў супраць камуністаў, якія лічыліся агентамі Масквы. У выніку маем прававы парадокс – на ўсходзе краіны «Свабодная німецкая моладзь» дзейнічае легальна, а на заходзе той жа дзяржавы лічыцца арганізацыяй, якая нясе пагрозу канстытуцыйні. Як німецкая Феміда будзе вырашчаць гэты прававы нонсенс, пакуль не вядома. У любым выпадку, калі німецкія піянеры прайграюць справу, наступствы для актыўістаў FDJ будуть не такімі суровымі, як маглі быць падчас «халоднай вайны».

Паводле німецкай прэсы

ЗША. Чарговы шкілет у шафе Клінтана

Чым бліжэй да выбараў прэзідэнта ЗША, тым больш кампрамату на патэнцыйных удзельнікаў гонкі. Зноў дасталоўся Хілары Клінтан. Стала вядома, што ў 1964 годзе, калі Клінтан было 16 гадоў, яна ўдзельнічала ў працы аднаго са штабоў мегакансерватыўнага рэспубліканца Бары Галдуотэра. Галдуотэр, які сапраўды пазней перамог у праймерыз, лічыцца найбольш рэакцыйным кандыдатам у прэзідэнты ЗША XX стагоддзя. Фактычна, падобны імідж мае сёння Дональд Трамп, якога Хілары Клінтан крытыкуе. Пры гэтым ужо ў наш час яна прызнавалася, што Бары Галдуотэр быў яе кумірам, паколькі паўстала супраць палітычнай эліты. У сваю чаргу, прэса, якая падтрымлівае Клінтан, піша, што палітычныя погляды 16-гадовай дзяўчынкі наўрад ці трэба ўспрымаць усур'ёс. Тым не менш стрымаць скандал не атрымліваеца. Патэнцыйна кампрамат здолыны падкасіць рэйтинг Хілары сярод афраамерыканцаў. Справа ў тым, што фішкай праграмы Галдуотэра была тэма адмены прынятага тады Акта аб грамадзянскіх правах, які гарантаваў афраамерыканцам роўныя права з белымі суічынікамі.

Паводле амерыканскай прэсы

РАСІЯ. Москва абірае армянскую мову

У кола моваў суседзяў – адзінай ў Москве грамадская ўстанова, где вывучаюць мовы народаў СНД, – апубліковала статыстыку папулярнасці моўных курсаў, якія дазваляюць зразумець, якая мова народаў былога ССР цікавіць москвічоў. Усяго ў школу, якая пачала працаваць у лютым гэтага года, было пададзена 794 заявы. Курсаў працапоўвалася дзесяць: таджыкская, азербайджанская, армянская, беларуская, казахская, кіргізская, мальдайская (румынская), туркменская, узбекская і украінская мовы. У выніку перамагла армянская. Вучыць яе запісалася больш за 200 чалавек. Спецыялісты лічаць гэта лагічным. Па-першае, у армян адна з самых вялікіх дыяспар у Москве, а па-другое, Арmenія – практична монаэтнічная дзяржава. Там усё гавораць па-армянску. І калі маладыя людзі армянскага паходжання едуть туды да сваякоў і не гавораць па-армянску, для іх гэта даволі няўмкная сітуацыя. З той жа прычыны, хутчэй за ўсё, на другім месцы аоказалася азербайджанская мова. На трэцім месцы – украінская, што можна патлумачыць інтарэсам расійскай грамадскасці да сітуацыі ў краіне. На якім месцы беларуская, у матэрыялах цэнтра, на жаль, не паведамляеца.

Паводле расійскай прэсы

Панамагейт. Другая частка

Алег НОВІКАЎ

Міжнародны кансорцыум журналістаў 9 мая апублікаў поўную базу дадзеных на контакт званых «панамскіх афшораў». Хто з палітыкаў СНД стаў ахвярай чарговага зліву кампрамату, і як гэта адлюструеца на ключавых трэндах?

Фота www.interfax.ru

Яму давядзяцца шукаць сакрэтны альянс з былымі «Рэгіёнамі» («Партыя Рэгіёнаў») была структурай зрынутага Віктара Януковича. — рэд.). Ён будзе вымушаны ціснуць на нацыяналістай, каб зняць неблюдоў да сябе на Пойдні і Усходзе. Патрабаваць ад сілавікі адэкватнай рэакцыі на выхадкі правараадыкалаў і даваць паслабленні альтэрнатывным вулічным рухам як антыдоту злівым рухамі. Інакш дні презідэнта злічаныя», — адзначыў у каментары для «Новага Часу» адэскі грамадскі актыўіст Уладзімір Азараў.

А вось актыў Майдана мае надзею, што афшорны крызіс стане першым крокам, накіраваным на вывядзенне з ценю прыбыткай алігархічных кланаў. Гэта, маўляў, верне інтарэс

**3 мая
Спецыяльная следчая служба Арменіі распачала крымінальную справу ў дачыненні да экс-кіраўніка Службы прымусовага выканання судовых актаў у сувязі з «Панамскім дакументамі». Экс-чыноўніку інкрымінуюць «вядзенне нелегальнага бізнесу». Яму пагражае да 2-х гадоў пазбаўлення волі — у выпадку прызнання яго вінаватым, канешне.**

Што тычыцца Расіі, то майскія святы, калі вядучыя СМИ фактычна не працуяць, амартызівалі шок ад «Панамагейта», хоць у спісе прысутнічаюць 6 тысяч (!) расійскіх юрыдычных і фізічных асоб. Праўда, на гэтым гісторыя не скончыцца. Раней прадстаўнікі Вашынгтона заявілі, што на падставе «панамскіх дакументаў» могуць быць пашыраныя антырасійскія санкцыі і «чорныя спісы».

Мяркуючы па заявах апазіцыі, «Панамагейт» можа быць адной з галоўных тэмаў падчас выбарчай кампаніі ў расійскую думу. Прынамсі, раней партыя «Яблока» патрабавала стварэння следчай камісіі.

З улікам таго, што гэты год у палітычным плане вельмі напружаны – выбары ў Расіі, Грузіі, крызіс ва Украіне, — «Панамагейт» будзе важным фактартам грамадска-палітычнага жыцця. Шмат што будзе заляжаць ад вынікаў спецыяльнага саміту, прысвечанага праблеме афшораў, які адбыўся на гэтым тыдні ў Лондане.

Фота www.alearningaday.com

«Мы ўсе цяпер лісы»

Алег НОВІКАЎ

Сенсацыйная перамога правінційнага клуба «Лестэр Сіці» ў англійскай прэм'ер-лізе, на думку СМІ, будзе мець глабальныя палітычныя, культуралагічныя і нават эканамічныя эфекты.

Аводле спартовай статыстыкі, такая гісторыя пра футбольную Папялушку трапляеца раз на 30–40 гадоў. Апошні раз такое здзейсніў у далёкім 1978-м заштатны «Нотынгем Форэст». Рымейк прымусіў сябе чакаць аж 38 гадоў, пакуль на мінульым тыдні клуб з Лестзра не выйграў галоўны англійскі футбольны трафей. Нягледзячы на тое, што «Лестэр Сіці» прыкладна з пачатку года ўтрымліваў лідарства ў табліцы, шмат хто дасюль не можа прыйсці ў сябе.

І гэту публіку можна зразумець. Цяжка ўсяміць, што пераможцам самай заможнай лігі ў свеце стаў клуб, дзе гульцы яшчэ пару гадоў таму сумяшчалі працу на заводзе з футболам, а паміж гульнямі і трэніроўкамі сядзелі ў пабах. Пра ўчарашніе стаўленне да «Лестэр Сіці» лепш за ўсё сведчаць леташнія каціроўкі букмекераў. Перад сезонам букмекерская кантроліруе прымалі стаўкі на перамогу клуба з кэфіцентам 1 да 5000. З такім жа поспехам, як смеяцца прэса, можна паставіць на тое, што вядомая мадэль Кім Кардаш'ян стане презідэнтам ЗША. Футбольныя эксперыты тады сыходзіліся на думцы, што галоўнай задачай каманды ў сезоне 2015–2016 будзе захаванне месца ў прэм'ер-лізе, а некаторыя ўвогуле прарочылі камандзе вылет з вышэйшага дывізіёну.

Асобнае месца ў байцы пра «Лестэр» займае галоўны трэнер Клаудзія Ран'ера, на кар'еры якога даўно паставілі крыж. Нават трэнерам ён стаў дзякуючы выпадку: напярэдадні старту сезона некалькі гульцоў і сын эксп-трэнера сталі фігурантамі сексуальнага скандалу. Каб адмыцца, кіраўніцтва клубу пачало тэрмінова шукаць замену трэнеру. Выбар спыніўся на нікому не патрэбным Ран'ера.

Так ці інакш, «Лестэр Сіці» перамог, выклікаўшы фурор у

СМІ. Практычна ўсё камента́тары называюць чэмпіёнства «лісоў» (мянушка клуба) велізарнай рэкламай духу і філасофіі спорту. «Мы ўсе цяпер лісы», — піша вядомы брытанскі пісьменнік Джуліян Барнс у эсэ, прысвечаным вынікам чэмпіянату. «Прычына не ў тым, што ў «Лестэр Сіці» на старце, падавалася, няма ніводнага шанцу. (...) На полі клуб не гуляў, а дэманстраваў асобны эТАС. Бескарыслівасць, працаўтасць, рамантызм, прынцып «усе за аднаго і адзін за ўсіх», гатоўнасць змагацца да апошняй хвіліны дададзенага часу: пуртыканскія

Левая прэса пабачыла ў перамозе «Лестэра» фіяска буйнога капиталу. «Праца перамагла капитал!» — так пракаментавала нямецкае выданне «Junge Welt» вынікі чэмпіянату Англіі

каштоўнасці апранутыя ў сінія клубныя футболкі», — тлумачыць свой тэзіс літаратар.

Справуюць шукаць у спартовых падзеях і палітычную метафізіку. Левая прэса адзінагасно пабачыла ў перамозе клубу з Лестэра фіяска буйнога капиталу. «Праца перамагла капитал!» — так пракаментавала нямецкае выданне «Junge Welt» вынікі чэмпіянату Англіі. На думку выдання, поспех «Лестэр Сіці» — гэта ўдар калектыву футbalістаў па алігархічным карпарацыям, якія стаяць за грандамі брытанскага футболу: «Чэлсі», «Арсенала» і г.д.

Звяртаецца ўвага і на тое, што поспех «Лестэр Сіці» — гэта, па-сутнасці, пераказ байкі пра Давіда і Галіяфа. Так, Джузэпе Бепе — лідар левай італьянскай партыі «Рух пяці зорак», заявіў: «Галоўны ўрок «Лестэра» — малым сілам можна перамагаць насуперак рэйтынгам і індэксам, маючи невялікія фінансавыя рэсурсы».

Пры ўсёй эйфарыі вакол гісторычнага прарыву «Лестэр Сіці» шмат хто баіцца, што навіні з Англіі будуць спрыяць дэградацыі футболу на перыферыі. Справа ў тым, што спонсарам

«лісоў» выступае тайскі бізнесмен Вішай Шрываданапрабха. Дзякуючы поспеху «Лестэр Сіці» Вішай стаў сапраўдным нацыянальным героям. Ёсць пагроза, што іншыя алігархі з краін трэцяга свету, натхнёны прыкладам тайскага калегі, кінуцца набываць англійскія клубы замест таго, каб інвеставаць у айчынны футбол.

А вось італьянская газета «Il ManiPhesto» баіцца, што казка пра «Лестэр Сіці» прывядзе да хаосу на рынку каціровак і рэйтингаў. «Камандзе Ран'ераў ўдалося ўвайсі ў гісторыю, паколькі яна давяла, што ў кожнага ёсць роўныя шанцы ў барацьбе з камандамі арабскіх шэйхаў або расійскіх нафтавых алігархах. У гэтym плане «лісы» пахавалі прэстыж рэйтингавых агенцтваў, сталі сівалам дынамічнасці фінансаў і канкурэнтаздольнасці ва ўмовах глабалізацыі», — піша Il ManiPhesto. Гэта, зазначае выданне, можа справакаваць інтарэс да «мёртвых» аблігацый і выбух біржавых спекуляцый.

Яшчэ адным следствам трывалы «лісоў» могуць стаць нерэалістычныя ілюзіі ў галавах нейкіх палітыкаў наконт свайго патэнцыялу: маўляў, чаму «Лестэр Сіці» можа, а я не? Тым больш, што сітуацыя ў палітыцы вельмі нагадвае сітуацыю ў англійскім футболе. Як адзначае ўплывовая аналітычнае выданне «Huffington Post», «поспех Дональда Трампа вельмі нагадвае пераможны шлях «Лестэра». (...) Як і «Лестэр Сіці», ён (Трамп) кінуў выклік, хаця ўсё было за тое, што ён павінен адысці ўбок. Гэта шакавала і паслабіла яго праціўнікаў».

Ахвярамі ілюзіі пра здольнасць пайтaryць подзвіг «Лестэр Сіці» могуць стаць не толькі дэмакратычныя палітыкі. На думку амерыканскага выдання «Vote», сярод таких неадэватаў можа быць і Кім Чэн Ін, дыктатар Паўночнай Карэі, які любіць гуляцца ў атамныя шантаж.

Пакуль каментатары сварацца, усе чакаюць працягуказкі пра футбольную Папялушку з Лестэра. Ужо згаданы вышэй «Нотынгем Форэст» пасля перамогі ў чэмпіянаце Англіі два разы запар быў уладальнікам Кубку єўрапейскіх чэмпіёнаў. Ці здольныя «лісы» на нешта падобнае? Ран'еры ўжо заклікаў грамадскасць быць гатовымі да новых хуткіх сюрпризаў ад яго падначаленых.

ПАЛІТЫКІ ТЫДНЯ

Карал Гэры

Лідар партыі People Before Profit («Людзі важней за прыбытак»), што дзейнічае ў Паўночнай Ірландыі, стаў сівалам магчымых будучых пераменаў у рэгіёне, дзе амаль паўстагоддзя захоўваецца схема — партыі каталікоў супрацьстаяць партструктурам пратэстантаў. Гэтыя традыцыйныя палітсілы зноў атрымалі большасць у мясцовай парламенцкай асамблі на выніках выбараў 5 мая. Аднак упершыню ў гісторыі ў рэгіянальны парламент таксама трапілі ў вялікай колькасці новыя сілы, якія намагаюцца пераадолець старую канфесійную вендэту.

Найбольш аргінальная сярод неафітаў — партыя People Before Profit пад кіраўніцтвам 29-гадовага Карала Гэры. Гэта невялікая групouка прыхільнікаў Льва Троцкага ўмудрылася атрымаць цэлых два мандаты ў парламенце. Галасы партыі Карава прынеслі лозунгі супраць беспрацоў і скарачэння сацыялікі.

Акрамя гэтага ў парламент трапілі такія невялікія партыі, як «Зялёныя» і «Партыя альянсу», якія выступаюць за пошук кампрамісу паміж царкоўнымі камунамі. Увогуле, малыя партыі атрымалі разам каля 40 мандатаў з 109, аднак для ўдзела ў фармаванні ўраду гэтага недастатковы. Хутчэй за ўсё, яшчэ 5 гадоў правінційны працягнүць супольна кіраваць старыя партыі.

Нурсулан Назарбаев

Кіраўнік Казахстана абвясціў мараторый на шэраг нормаў Зямельнага кодэкса, якія выклікалі вялікі рэзананс у грамадстве. Нормы, якія дазваляюць арэнду зямлі для іншаземцаў, спраўкавалі буйныя пратэсты. Яны працягваюцца з 24 красавіка па ўсёй краіне. Самай шматлікай стала акцыя ў Атырау, якай сабрала, па розных звестках, ад 700 да 4000 чалавек. Менавіта для спынення пратестаў Назарбаев аўбяўсціў мараторый.

Адначасова Елбасы пе-равеў стрэлкі на чыноўнікаў. Пад раздачу трапілі міністр экономікі і яшчэ некалькі чыноўнікаў, якіх адправілі ў адстайку. Назарбаев таксама загадаў стварыць новае Міністэрства інфармацыі і камунікацый для растлумачальнай працы з насельніцтвам. Новае ведамства будзе займацца таксама вывучэннем грамадскіх настроў у сацыяльных сетках.

Нягледзячы на расправу над міністрамі, напружана сацьцю пакуль захоўваецца. 9 мая некалькі актыўістаў апазіцыі былі затрыманы, калі яны сабраліся на цэнтральнай плошчы Алма-Аты для «ўскладання кветак». Ці ўдалося Елбасы стабілізаваць становішча, стане вядома 21 мая, калі ў краіне пройдуць мітынги ў падтрымку рэжыму.

Хамза бін Ладэн

У пятую гадавіну забойства Усамы бін Ладэна амерыканскім спецназам у інтэрнэце зявіўся заклік 23-гадовага сына Усамы, Хамзы бін Ладэна да ісламістаў. У звароце ён пропанаваў экстремістам абяднацца вакол яго асобы і разам рушыць вызываюць іерусалім. Аргументуеца гэта тым, што аўтар закліку — любімы сын Усамы.

Заходнія прэса даўно чакала такога кроку ад Хамзы, і нават завочна назвала яго «прынцам тэрору». Раней у прэсу трапілі некалі лістоў сына да бацькі, у якіх малодышы бін Ладэн абяцае пайсці шляхам шахіда.

Прайда, некаторыя сумніваюцца ў тым, што «прынц тэрору» сапраўды існуе. Яго ніхто не бачыў ужо некалькі год. Акрамя таго, усе звязнулі ўвагу, што звычайна фундаменталісты такога рангу надаюць перавагу відэазваротам, а не публікацыям у інтэрнэце. Прынамсі, так рабіў той жа бін Ладэн. Хапае сумневаў і ў тым, што экстремісты, якія зараз арыентуюцца на групу «Ісламская дзяржава», падтрымуюць праект сына бін Ладэна. Але хапае і іншых сектаў, якія пасварыліся з «Ісламскай дзяржавай». У гэтым плане спецыялісты спадзяюцца, што зяўленне Хамзы, хутчэй, будзе спрыяць расколу ў лагеры радыкальных ісламістаў.

Бесарабія. Гісторыя адной анексіі

Ігар МЕЛЬНІКАЎ

Летам 1940 года Крэмль знаходзіўся ў эйфары і ад лёгкага і хуткага далучэння Заходніяй Беларусі і Заходніяй Украіны. З Фінляндыйя было больш складана, але і там Москве ўдалося дамагчыся свайго. Тады ж пачалося «далучэнне» да СССР краін Балтыі. I, нарэшце, Сталін скіраваў погляд на Поўдзень, дзе знаходзілася багатае на нафту Румынскае каралеўства.

Спрэчная тэрыторыя

Да Першай сусветнай вайны тэрыторыя Бесарабіі ўваходзіла ў склад імперіі Раманавых. Пасля Каstryчніцкай рэвалюцыі тут была абвешчана Малдаўская Дэмакратычная Рэспубліка, якую ў студзені 1918 года акупавалі румынскія войскі. Урад Румыніі падпісаў з малдаўскім кірауніцтвам дамову аб уваходжанні Бесарабіі ў склад каралеўства. Аднак бальшавікі не жадалі з гэтым мірыца.

У каstryчніку 1920 года Румынія, Францыя, Вялікабрытанія, Італія і Японія падпісалі ў Парыжы так званы «Бесарабскі пратакол», які прызнаваў за Бухарэстам права на тыя тэрыторыі. Саветы дакумент не прызналі. У наступныя гады адбыўся шэраг палітычных сустреч і канферэнцый, на якіх абмяркоўваўся статус Бесарабскага краю, якія, аднак, нічым не скончыліся. У 1924 годзе па прапанове Георгія Катоўскага Крэмль стварыў Малдаўскую аўтаномную рэспубліку, якая, па меркаванні Москвы, павінна была стаць «цэнтрам аўтаданнія малдаўскага народа» (пасля распаду СССР гэтая аўтаномія ператворыцца ў непрызнаную Прыднястроўскую Малдаўскую рэспубліку. — I.M.).

У 1932 годзе адбыўся савецка-румынскі перамовы ў Рызе,

якія зноў не прывялі да ўзгаднення пазіцыі краін адносна статуса Бесарабіі.

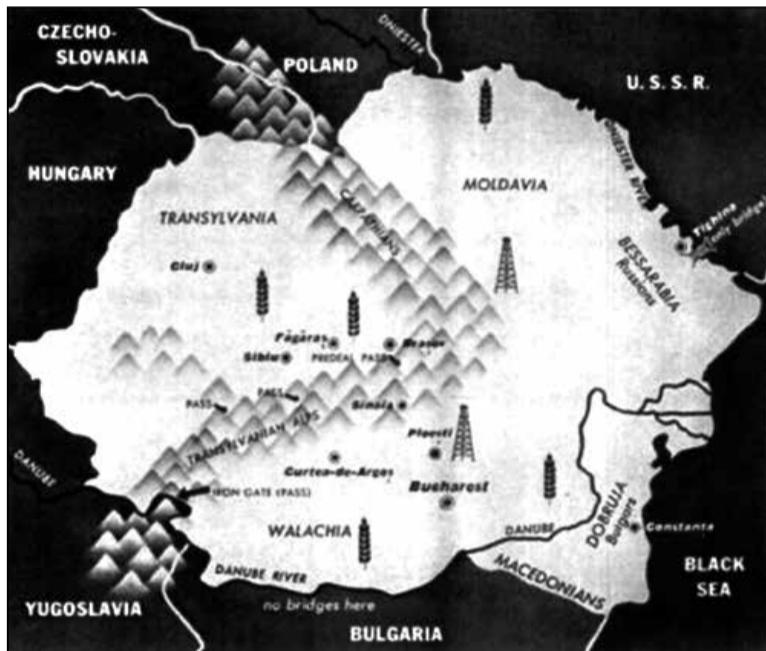
Паміж саветамі і нацыстамі

Цяжкую сітуацыю, у якой у канцы 1930-х гадоў аказалася Румынія, выдатна адчуў карэспандэнт амерыканскага часопіса «Life», які пісаў: «Яна здабывае нафты і прыроднага газу больш, чым усе єўрапейскія дзяржавы. [...] Румынія адчувае небяспеку з боку кожнага са сваіх суседзяў. Аднак Германія — найбольш небяспечныя з іх. З моманту, калі Гітлер аб'явіў Данай «германскай ракой», кароль Караль павінен гарантаваць забеспячэнне Германіі пшаніцай для харчавання грамадзян Рэйху, і нафтай для таго, каб нямецкія машыны рухаліся».

23 сакавіка 1939 года Румынія падпісала з Трэцім Рэйхам «Дамову аб развіціі эканамічных адносін», якая, па сутнасці, азначала, што здабыча і пепрапрацоўка нафты, а таксама румынскія прымысловыя прадпрыемствы пераходзяць пад кантроль Гітлера. У размове з германскім паслом Фабрыцыу сам румынскі міністр замежных спраў Грыгор Гафэнку адзначыў, што ў выпадку вылучэння савецкім бокам тэрытарыяльных прэтэнзій Бухарэст звернеца па дапамогу да Берліна. Калі Германія не падтрымае Румынію, то непазбежна будзе румына-савецкая вайна і Рэйх не будзе атрымліваць нафту і збожжа.

Аднак немцы на гэтае папярэджанне не адреагавалі. У заключаным у Москве 23 жніўня 1939 года пакце Молатава-Рыбентропа адзначалася, што «датычна паўднёвага ўсходу Еўропы з савецкага боку падкрэсліваецца інтарэс СССР да Бесарабіі. З германскага боку заяўляецца пра яе поўную палітычную незацікаўленасць у гэтых абласцях». У верасні 1939 года пачаліся Другая сусветная вайна і перадзел сфер уплыву ў Еўропе.

Ужо 17 верасня 1939 года, у перши дзень «вызвольнага паходу Чырвонай Арміі ў Заходнюю Беларусь і Украіну», румынскія войскі на мяжы з СССР былі прыведзены ў баявую

гатоўнасць. «У 19.00 супраць стыку Рыбніцкага і Ціраспольскага памежных атрадаў на румынскім баку, на востраве, размясціўся атрад са станковым кулямётам. У вёску Аксенція, насупраць 2-га памежнага атрада, прыбыла 300 румынскіх жаўнероў. У раёне мястэчка Рэзіна Оргеўскага павету, які знаходзіцца насупраць Рыбніцкага памежнага атрада, румыны завяршаюць будаўніцтва абарончых збудаванняў», — адзначалася ў данісенні Галоўнага ўпраўлення памежных войск СССР.

Напружанасць на дэмаркацыйнай лініі паміж СССР і Румынскім каралеўствам адзначалася да лета 1940 года. У дакументах савецкіх памежнікаў падкрэслівалася, што румыны ўзмациняюць абарону суседніх з СССР тэрыторый. 6 студзеня 1940 года ў Кішынёве румынскі манарх Караль II заявіў: «Мы будзем бараніць Бесарабію да апошняга».

А сітуацыя на румына-савецкай мяжы ўсё больш нагадвала баявую. У сакавіку 1940 года намеснік наркама ўнутраных спраў Савецкага Саюза, камкор Іван Масленікаў інфармаваў кіраўніцтва, што «румынскія жаўнеры замінавалі чыгуначны мост на рацэ Днестр на чыгуначнай дарозе Цірасполь — Бендеры». «Пратэсты нашых камандзіраў па ўсіх выпадках ці застаюцца без адказу, ці адхіляюцца. [...] Асабліва вызываючую

армія нападзе на Румынію, то каралеўскае войска будзе змагацца з ворагам да апошняга. Тым больш, што пасля паразы Польшчы ў вайне супраць Германіі ў распараджэнні румын аказалася значная частка тэхнікі Войска Польскага. Некаторыя танкі і самалёты (як, напрыклад, 34 новыя танкі Renault R-35. — I.M.) трапілі да іх пасля эвакуацыі палякаў на тэрыторыю каралеўства. Іншая тэхніка была атрымана ад новага саюзініка — Трэцяга Рэйха.

Москва вырашае дзеянічаць

У маі 1940 года Крэмль пачаў рыхтавацца да баявых дзеянняў супраць Румыніі. Чаму менавіта ў гэты час? З самага пачатку Другой сусветнай вайны Сталін уважліва назіраў за геапалітычнымі гульнямі ў Еўропе. Ён чакаў, чыя возьме — Рэйх ці саюзінікі? Напад Германіі на Францыю прымусіў «бацьку нарадаў» актыўізаваць дзеянні на паўднёвым кірунку. На базе Кіеўскай асадліў вайсковай акургі быў створаны Паўднёвы фронт у складзе 5, 9, 12 армій (32 стралковыя, 2 мотастралковыя, 6 кавалерыйскіх дывізій, 11 танковых і 3 паветрана-дэсантныя брыгады, 14 карпусных артылерыйскіх палкоў). Усяго калі 460000 жаўнероў, 12000 гармат і мінамётаў, калі 3000 танкаў і 2160 самалётаў — I.M.). Камандаваў фронтам генерал арміі Георгій Жукаў.

Супрацоўнікі савецкіх штабоў рыхтавалі тапаграфічныя мапы будучага тэатра ваеных дзеянняў. Выведнікі вывучалі памежныя румынскія ўмацаванні і лінію абароны. Для дзеянняў на рэках стваралася Дунайская флатылія ВМФ РСЧА. 11 чэрвеня 1940 года савецкія войскі высунуліся ў бок дэмаркацыйнай лініі з Румыніяй.

Паводле плану, часткі Чырвонай Арміі павінны былі нанесці па румынскіх войсках два ўдары: у кірунку Кішынёва і Чарнаўцоў і, такім чынам, узяць праціўніка «у кацёл». Пры гэтым савецкі бок планаваў актыўна выкарыстаць авіяцыю і дэсант. Савецкія караблі Чарнаморскага флоту павінны былі блакіраваць румынскія ўзбярэжжа. 19 чэрвеня 1940 года ў Праскураве

Мікіта Хрушчоў у Бесарабіі

Генерал Г. Жукаў у Бесарабії, лета 1940 г.

Савецкая вайсковая тэхніка на мяжы з Бесарабіяй, лета 1940 г.

Адна з памежных чыгуначных станцый у Бесарабії, 1939 г.

Мітынг у падтрымку далучэння Бесарабіі да СССР

Румынскае насельніцтва эвакуеца з Бесарабії, чэрвень 1940 г.

камандаванне РСЧА правяло аператыўны занятак з удзелам камандавання вайсковых злучэнняў, якія планавалася выкарыстаць у гэтай аперацыі.

23 чэрвеня 1940 года Вячаслаў Молатаў сустрэўся з германскім паслом Шулленбургам і пайн-фармаваў таго, што савецкі бок цікавіць не толькі Бесарабія, але і Паўночная Букавіна. Пазіцыю Крамля чыноўнік абгрунтаваў проста: «Там жывуць украінцы!» Бергін вырашыў не перашкаджаць бальшавікам. Ёахім Рыбентроп праз Шулленбурга толькі выказаў «пажаданне», каб румынская тэрыторыя не стала арэндай вайсковых дзеянняў, бо Рэйх зацікаўлены ў хлебе і нафце.

26 чэрвеня 1940 года Молатаў перадаў румынскому паслу ў Маскве Георге Давідэску заяву з патрабаваннем «вярнуць» СССР спрэчныя тэрыторыі. Румынскі дыпламат адмовіўся прыняць мапу, на якой адзначалася працаванная бальшавікамі новая мяжа, што вельмі ўскладніла сітуацыю.

Румынія капітулюе

Бухарэст спрабаваў знайсці дапамогу ў Берліне, Рыме, Бялградзе і Афінах, аднак урады краін-суседак паралі румынам саступіць. Толькі Турцыя выказала ў падтрымку Румыніі. У выніку цяжкіх дыскусій, якія адбываліся на пасяджэннях Каралеўскай рады, было прынята рашэнне прыняць савецкі ўльтыматум. Паўплывала на гэта і капітуляцыя Францыі ў вайне з Германіяй.

У дакуменце, які румыны накіравалі ў Москву, адзначалася: «Каб пазбегнуць кровапраліцця, румынскі ўрад прымае ўмовы эвакуацыі, азначаныя ў савецкай прапанове». У 7.00 28 чэрвеня 1940 года камандаванне румынскай армейскай групоўкі на Усходзе атрымала загад № 6006, які прадпісваў пачаць хуткую эвакуацыю Чарнаўцою, Кішынёвам і іншых гарадоў. Пры гэтым галоўнае камандаванне загадала рабіць усё, каб пазбегнуць сутыкнення з Чырвонай Арміяй. Румынскім афіцэрам прадпісвалася адвесці свае падраздзяленні за раку Прут і наладзіць контакт з прадстаўнікамі савецкіх уладаў і Чырвонай Арміі.

У той жа дзень часткі Чырвонай Арміі перайшлі дэмаркацыйную лінію з Румыніяй.

Без баёў не абышлося

Не ўсе румынскія памежнікі атрымалі загад аб эвакуацыі. Вось вытрымка з адной з тэлефанаграм, якую накіраваў камандаванню афіцэр савецкага Ізмайлскага памежнага атрада:

«Прашу перадаць генерал-маёру, што часткі Чырвонай Арміі фарсіравалі Днестр толькі на ўчастку Ямпаль. Перапраў тут німа. Румынскія пікеты (памежныя пасты) у большасці застаюцца на месцы. Ці можна паклікаць румын на сустрэчу і працаваць ачысціць правы бераг? Інакш заняцце пікетаў непазбежна выкліча сутыкненні. Лікідаваць іх сілай мы маем матчымасць». Масква «забараняла» чырвонаармейцам прымяняць сілу ў заняцці румынскіх памежных застаў, аднак там, дзе каралеўская памежнікі працягвалі несці службу, іх сілай прымушалі скласці зброю і браці ў палон.

Эвакуацыя не ўдалася

Камандаванне 4-й румынскай арміі яшчэ 12 чэрвеня 1940 года працавала адвесці ў тыл склады і абслуговы персанал. Тады ж румынскія генералы адзначалі неабходнасць эвакуацыі з Бесарабіі на Захад культурных установаў і прамысловых прадпрыемстваў. Аднак нічога гэтага зроблена не было. Распрацаваныя румынамі ў даваенны час планы эвакуацыі аказаліся далёкімі ад рэчайснасці. Цяжкай была сітуацыя з эвакуацыяй насельніцтва. У першую чаргу Бухарэст імкнуўся вывезці на сюю тэрыторыю маладое мужчынскае насельніцтва — патэнцыйных рэзервістуў. Менш увагі надавалі прадстаўнікам нацыянальных меншасцяў.

З румынскага боку ў камісію па эвакуацыі ўваходзілі генерал Аўрэл Алдэ і палкоўнік Хаджы Стоіца. Па іроніі лёсу, апошні яшчэ за паўгода да гэтага адказваў за арганізацыю прыёму бежанцаў з акупаванай нацыстамі Польшчы. Румынскія вайскоўцы пратэставалі супраць хуткага прасоўвання савецкіх войскаў на тэрыторыі Бесарабіі, аднак бальшавікі на гэта не рэагавалі. З ліпеня 1940 года ў 14.00 савецкія памежнікі закрылі памежныя пераходы на новай савецка-румынскай мяже. Румынія патрабавала ад Крамля дазволіць выезд з Бесарабіі і Паўночнай Букавіны 15 тысяч румынскіх грамадзян і эвакуацыю вайсковай маёмацці, але рашэнне аб агульнym пропуску гэтых людзей так і не было прынята. Да жніўня 1940 года вярнуцца ў Румынію змаглі толькі 3 тысячы чалавек.

Савецкая Малдавія

У Бесарабіі назіраліся пракэсы, падобныя на тыя, што пасля 17 верасня 1939 года адбываліся ў Заходній Беларусі. Частка мясцовага насельніцтва нападала на паліцыю, дзяржаўную ўстановы, знішчала дзяржаўную сімвалы каралеўства, спрабавала абязбройці невялікія атрады румынскага войска. Большасць тых выпадкаў здаралася ў гарадах, дзе было шмат яўрэйскага насельніцтва. Румынскія ўлады гэтага

дома. З яе цягло нешта чорнае, і вясковыя хлапчукі хіхікалі: «Як авечка — дзе стаў, там і лужына». За сарокскім мостам ляжала перакуленая машина. Побач труп жаўнера, укрыты плащ-палаткай. На абочыне сядзёў жаўнер з вінтоўкай. «Як гэта здарылася?» — запыталася я. «Горы-та якія. Тармазы не вытрымалі», — адказаў ён. Я здзівілася: які горы? Маленьki ўхіл», — узгадвала жыхарка Бесарабіі Ефрасіння Керсноўская.

Але значная частка багатых гандляроў, фабрыкантаў і землеўласнікаў яўрэйскага паходжання спрабавалі эвакуавацца ў Румынію. Яны ведалі пра дэпартыцы і саветызацыю Захадній Украіны, і нічога добрага ад новай улады не чакалі.

З кветкамі жаўнераў Чырвонай Арміі сустракалі мясцовыя ўкраінцы. Здараліся і выпадкі, калі прадстаўнікі былой румынскай улады ладзілі святочныя мерапрыемствы ў гонар «савецкіх вызваліцеляў». Так, у мястэчку Сарокі мэр Георгі Лупашка, прэфект Пэтэр Сфекла і прадстаўнікі Партыі нацыянальнага адраджэння сустракалі чырвонаармейцаў хлебам-соллю. Румынская прэса ў тыя дні актыўна выкryвала здраднікаў, якія «прадаліся бальшавікам». При гэтым СССР румынскія га-

чакалі. Яшчэ 26 чэрвеня 1940 года міністр унутраных спраў Румыніі Міхай Гельменеску прасіў галоўнага равіна Аляксандра Шафрана папярэдзіць бесарабскіх яўрэяў аб недапушчальнасці арганізацыі правакацый супраць румынскага войска і мясцовых органаў улады.

Але значная частка багатых гандляроў, фабрыкантаў і землеўласнікаў яўрэйскага паходжання спрабавалі эвакуавацца ў Румынію. Яны ведалі пра дэпартыцы і саветызацыю Захадній Украіны, і нічога добрага ад новай улады не чакалі.

З кветкамі жаўнераў Чырвонай Арміі сустракалі мясцовыя ўкраінцы. Здараліся і выпадкі, калі прадстаўнікі былой румынскай улады ладзілі святочныя мерапрыемствы ў гонар «савецкіх вызваліцеляў». Так, у мястэчку Сарокі мэр Георгі Лупашка, прэфект Пэтэр Сфекла і прадстаўнікі Партыі нацыянальнага адраджэння сустракалі чырвонаармейцаў хлебам-соллю. Румынская прэса ў тыя дні актыўна выкryвала здраднікаў, якія «прадаліся бальшавікам». При гэтым СССР румынскія га-

чакалі. Яшчэ 26 чэрвеня 1940 года міністр унутраных спраў Румыніі Міхай Гельменеску прасіў галоўнага равіна Аляксандра Шафрана папярэдзіць бесарабскіх яўрэяў аб недапушчальнасці арганізацыі правакацый супраць румынскага войска і мясцовых органаў улады.

Але значная частка багатых гандляроў, фабрыкантаў і землеўласнікаў яўрэйскага паходжання спрабавалі эвакуавацца ў Румынію. Яны ведалі пра дэпартыцы і саветызацыю Захадній Украіны, і нічога добрага ад новай улады не чакалі.

З кветкамі жаўнераў Чырвонай Арміі сустракалі мясцовыя ўкраінцы. Здараліся і выпадкі, калі прадстаўнікі былой румынскай улады ладзілі святочныя мерапрыемствы ў гонар «савецкіх вызваліцеляў». Так, у мястэчку Сарокі мэр Георгі Лупашка, прэфект Пэтэр Сфекла і прадстаўнікі Партыі нацыянальнага адраджэння сустракалі чырвонаармейцаў хлебам-соллю. Румынская прэса ў тыя дні актыўна выкryвала здраднікаў, якія «прадаліся бальшавікам». При гэтым СССР румынскія га-

чакалі. Яшчэ 26 чэрвеня 1940 года міністр унутраных спраў Румыніі Міхай Гельменеску прасіў галоўнага равіна Аляксандра Шафрана папярэдзіць бесарабскіх яўрэяў аб недапушчальнасці арганізацыі правакацый супраць румынскага войска і мясцовых органаў улады.

Але значная частка багатых гандляроў, фабрыкантаў і землеўласнікаў яўрэйскага паходжання спрабавалі эвакуавацца ў Румынію. Яны ведалі пра дэпартыцы і саветызацыю Захадній Украіны, і нічога добрага ад новай улады не чакалі.

З кветкамі жаўнераў Чырвонай Арміі сустракалі мясцовыя ўкраінцы. Здараліся і выпадкі, калі прадстаўнікі былой румынскай улады ладзілі святочныя мерапрыемствы ў гонар «савецкіх вызваліцеляў». Так, у мястэчку Сарокі мэр Георгі Лупашка, прэфект Пэтэр Сфекла і прадстаўнікі Партыі нацыянальнага адраджэння сустракалі чырвонаармейцаў хлебам-соллю. Румынская прэса ў тыя дні актыўна выкryвала здраднікаў, якія «прадаліся бальшавікам». При гэтым СССР румынскія га-

чакалі. Яшчэ 26 чэрвеня 1940 года міністр унутраных спраў Румыніі Міхай Гельменеску прасіў галоўнага равіна Аляксандра Шафрана папярэдзіць бесарабскіх яўрэяў аб недапушчальнасці арганізацыі правакацый супраць румынскага войска і мясцовых органаў улады.

Але значная частка багатых гандляроў, фабрыкантаў і землеўласнікаў яўрэйскага паходжання спрабавалі эвакуавацца ў Румынію. Яны ведалі пра дэпартыцы і саветызацыю Захадній Украіны, і нічога добрага ад новай улады не чакалі.

З кветкамі жаўнераў Чырвонай Арміі сустракалі мясцовыя ўкраінцы. Здараліся і выпадкі, калі прадстаўнікі былой румынскай улады ладзілі святочныя мерапрыемствы ў гонар «савецкіх вызваліцеляў». Так, у мястэчку Сарокі мэр Георгі Лупашка, прэфект Пэтэр Сфекла і прадстаўнікі Партыі нацыянальнага адраджэння сустракалі чырвонаармейцаў хлебам-соллю. Румынская прэса ў тыя дні актыўна выкryвала здраднікаў, якія «прадаліся бальшавікам». При гэтым СССР румынскія га-

чакалі. Яшчэ 26 чэрвеня 1940 года міністр унутраных спраў Румыніі Міхай Гельменеску прасіў галоўнага равіна Аляксандра Шафрана папярэдзіць бесарабскіх яўрэяў аб недапушчальнасці арганізацыі правакацый супраць румынскага войска і мясцовых органаў улады.

Але значная частка багатых гандляроў, фабрыкантаў і землеўласнікаў яўрэйскага паходжання спрабавалі эвакуавацца ў Румынію. Яны ведалі пра дэпартыцы і саветызацыю Захадній Украіны, і нічога добрага ад новай улады не чакалі.

З кветкамі жаўнераў Чырвонай Арміі сустракалі мясцовыя ўкраінцы. Здараліся і выпадкі, калі прадстаўнікі былой румынскай улады ладзілі святочныя мерапрыемствы ў гонар «савецкіх вызваліцеляў». Так, у мястэчку Сарокі мэр Георгі Лупашка, прэфект Пэтэр Сфекла і прадстаўнікі Партыі нацыянальнага адраджэння сустракалі чырвонаармейцаў хлебам-соллю. Румынская прэса ў тыя дні актыўна выкryвала здраднікаў, якія «прадаліся бальшавікам». При гэтым СССР румынскія га-

чакалі. Яшчэ 26 чэрвеня 1940 года міністр унутраных спраў Румыніі Міхай Гельменеску прасіў галоўнага равіна Аляксандра Шафрана папярэдзіць бесарабскіх яўрэяў аб недапушчальнасці арганізацыі правакацый супраць румынскага войска і мясцовых органаў улады.

Але значная частка багатых гандляроў, фабрыкантаў і землеўласнікаў яўрэйскага паходжання спрабавалі эвакуавацца ў Румынію. Яны ведалі пра дэпартыцы і саветызацыю Захадній Украіны, і нічога добрага ад новай улады не чакалі.

З кветкамі жаўнераў Чырвонай Арміі сустракалі мясцовыя ўкраінцы. Здараліся і выпадкі, калі прадстаўнікі былой румынскай улады ладзілі святочныя мерапрыемствы ў г

Музычны «батл»: «Hurma» супраць «Haina»

Павел АКСІНОВІЧ

Напачатку ліпеня на тэрыторыі аэрадрома «Баравая» пройдзе фестываль «МОСТ». Сярод яго ўдзельнікаў шэраг беларускіх і замежных выкананіццаў, у тым ліку «Skillet», «Ночныя снайперы», «ДДТ», «Дай Дарогу». Але ўсё яшчэ не вызначаны гурт, які будзе адкрываць фэст.

З гэтай нагоды арганізаторы оўпэн-эйра вырашылі пра весці адбор на вакантнае месца. Кожны аўтарак мая ў сталічным клубе «TNT Rock Club» праходзіць паўфіналы музычнага спаборніцтва за права выступіць першымі на культавым фестывалі. Карэспандэнт «Новага Часу» завітаў на адно з супрацьстаянняў беларускамоўных калектываў «Hurma» і «Haina».

Першым на батл выйшлі хлопцы з «Hurma» — «Дэбюта года-2013» па версіі «Тузіна хітоў». Музыкі граюць лёгкі гарадскі рок па-беларуску і ўжо выдалі два паўнапарматныя альбомы.

Іх апаненты — маладое трыва «Haina» — эксперыменталь-

ны калектыв, у складзе якога баяніст, скрыпачка, бубніч з разнастайнымі электроннымі прымечкамі. У канцы мінулага года гурт прадставіў свой дэбютны альбом.

Кожнаму калектыву давалася 30 хвілін на выступ. Пераможцу супрацьстаяння выбірала журы. І牠ы з чатырох экспертаў аддалі голас за «Haina», які 5 чэрвеня ў фінальным адборы пазмагаеца за права адкрыць «МОСТ».

А пакуль адборачны этап працягваеца: 17 мая «батл» адбудзеца паміж гуртамі «Boston's Lane» і «Ask&Skies», а 24 мая гледачоў будуть чакаць каманды «Чип и Дейл» і «Jester Crew».

Забег «бізонаў» у Лагойску

Аляксей СТАЛЯРОЎ

Аматары экстрыму сабраліся 7–8 мая ў спартыўным комплексе «Лагойск» на 5-ы «Bison Race».

Прыняць удзел у забегу, каб выпрабаваць свае фізічныя магчымасці ды сілу волі, перажыць незабытую эмоцыі, маглі як прафесіяналы, так і ўсе ахвочыя. Калі здароўе дазваляе, канешне.

Разнастайныя цікавыя перашкоды кшталту поўзання

пад калючым дротам у брудзе і вадзе, удары электрычнымі токамі, скокі праз вогнішча і бар'еры — усё гэта зрабіла з забегу сапраўдную прыгоду, а яркая карнавальная строі ўдзельнікаў «Bison Race» ператварылі дзею ў яскравае відовішча з мноствамі цікавых момантаў і кур'ёзаў.

У гэтым годзе ўдзельнікаў забегу чакала некалькі навінак ад арганізатораў: напрыклад, больш экстремальныя начны забегі з налобнымі ліхтарыкамі, магчымасць не толькі трэніравацца на тэрыторыі спарткомплексу, але і адпачыць у намётах на працягу двух дзён.

Дарэчы, прафесіянальныя спартоўцы праз перамогу ў «Bison Race» могуць прыняць удзел у міжнародных спаборніцтвах. Аматары проста атрымалі задавальненне ад пераадолення перашкод і ўласных слабасцяў, праверылі на трываласць свае ўзаемаадносіны з сябрамі, калегамі, каҳанымі і роднымі.

Адным словам, у «Bison Race» урэшце атрымалася зрабіць экстремальны спорт сапраўды модным не толькі сярод беларускіх прафесійных спартоўцаў, але і звычайных беларусаў.

Шаноўныя чытачы!

«Новы Час» немагчыма купіць у шапіках РУП «Белсаюздрук». Няма нас і ў падпісным каталогу РУП «Белпошта».

Але падпісацца на «Новы Час» можна. Для гэтага трэба: 1. Пералічыць гроши на наш раахунак; 2. Накіраваць копію плацёжнага дакумента на адрас рэдакцыі (220113, Мінск, вул. Мележа, 1, офіс 1234) ці на электронную пошту рэдакцыі (novychas@gmail.com). Альбо патэлефанаваць у рэдакцыю і паведаміць адрас дастаўкі (+375 29 9625143; +375 29 7518143; Ариём)

Наши рэклімы: раахунак 3012741108019 у Дырэкцыі ААТ «Белінвестбанка», па г. Мінску і Мінскай вобл. код банка 153100739. Адрас банка: 220004, Мінск, вул. Калектарная, 11.

Падпісацца таксама можна ў нашым офісе, а таксама ў нашых прадстаўнікоў:

Магілёў: (8 029) 722 61 69, Міхась

Слуцк: (8 029) 364 42 60, Зінаіда,

ці атрымаць бясплатна (8029)666 45 29 (Анатоль)

Гомель: (8 029) 697 82 75, Аляксандар

31 студзеня 2016 года кошт аднаго месяца падпіскі – 32 000 руб., квартала – 90 000 рублёў.

ШЧЫРЫ ДЗЯКУЙ ВАМ ЗА РАЗУМЕННЕ І ПАДТРЫМКУ!

КВИТАНЦІЯ		ІУП «Час навінаў»	
		(получатель платежа)	
		отд. №539 ОАО «Белінвестбанк»	
		(наименование банка)	
Счет получателя	3012741108019	Лицевой счет	Код 739
УНП*	190790926		
(фамилия, имя, отчество, адрес)			
Вид платежа		Дата	Сумма
Період подписки указывает абонент			
Плательщик		Пеня	
		Всего	
Кассир			

**Новы
час**

Агульнапалітычная штотыднёвая газета
novychas.by

Выдаецца з сакавіка 2002 г.
Галоўны рэдактар Колб Аксана Мікалаеўна
Намеснік рэдактара Пульша Сяргей Пятровіч
Стыль-рэдактар Пляўрская Святлані Віктараўна

ЗАРЕГІСТРАВАНА Міністэрствам інфармаціі Рэспублікі Беларусь. Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі № 206 ад 20 ліпеня 2009.

ЗАСНАВАЛЬНИК Мінскія гарадская арганізацыя ГА ТБМ імя Ф. Скарыны.
Адрас: 220005, г. Мінск, вул. Румянцева, 13.
Тэл. (+375 17) 284 85 11.

ВЫДАВЕЦ Выдавецкае юнітарнае прадпрыемства «Час навінаў».
Пасведчанне ад 25.04.2014 г.

АДРАС РЭДАКЦЫІ І ВЫДАЎЦА
220113, г. Мінск, вул. Мележа, 1-1234.
Тэл. +375 17268-52-81; +375 29 625-57-51,
novychas@gmail.com; novychas.by

НАДРУКАВАНА ў друкарні УП «Плутас-Маркет», г. Мінск, вул. Халмагорская, 59 А.
Замова № 451

Падпісаны да друку 13.05.2016. 8.00.
Наклад 5000 асобнікай. Кошт свабодны.

Рэдакцыя можа друкаваць артыкулы дзяля палемікі, не падзяляючы пазіцыі аўтараў. Пры выкарыстанні матэрыялаў газеты спасылка на «Новы Час» абавязковая. Рукапісы рэдакцыі не вяртаюцца і не рэцензуюцца мастацкія творы. Чытакця пошты публікуеца паводле рэдакцыйных меркаванняў.